

Антропософски вести

Брой 86
АДВЕНТ
НОЕМВРИ 2024 г.

ИЗДАВА СЕ ОТ АНТРОПОСОФСКОТО ОБЩЕСТВО В БЪЛГАРИЯ

Антропософията е път на познание и себеразвитие, който обхваща сферите на философията и науката, изкуството и социалния ред, предлага духовно-научни методи за развитие на истинско осъзнаване на реалността, дава обективно обяснение за човешката и световна еволюция. Основателят – д-р Рудолф Щайнер (1861 – 1925 г.) предоставя на всяка индивидуалност в пълна свобода обективно да изследва и провери фактите, изнесени от него за видимия и невидимия свят.

СЪДЪРЖАНИЕ

2. Луната и среброто
4. Зад воала на външните събития
7. От Мистерийните драми до Торки
11. Нови книги: „Преломната епоха“
11. Живото мислене с основните цветове
13. Кармични изследвания за Лудвиг ван Бетовен
17. Разкритата тайна на Амадеус Моцарт
18. Трите небесни деяния на Натановата Душа
19. Евритмията като видим говор – втора лекция
22. Митът за „детството“ и светът на Ирод
24. Антропософски групи в България

Мистерията на Адвента е Мистерията на Натановата душа. В ритъма на годината четирите седмици на Адвента са период на най-концентрирана подготовка за Рождество. През четирите седмици, които го предшестват, ние трябва да се потопим в същността на небесната съдба на Натановата душа и нейните деяния в Духовните светове. Тези деяния изпреварват появяването на Натановата душа на Земята и представляват периода на нейната велика космическа подготовка за физическото въплъщение. Затова ги свързваме именно с духовното съдържание на времето на Адвента. Точно в тези небесни деяния се съдържа истинският ключ за разбирането на това време.

Сергей Прокофиев

През август 2024 г. На летния лагер в Трявна бяха изнесени пет лекции пред участниците.
Предлагаме на читателите три от тях.

ЛУНАТА И СРЕБРОТО

Скъпи приятели, добре дошли на това ново за нас място! В началото на тази инициатива ние имаме идеята да се срещаме на различни места в България. Целта ни беше на тези различни места да се заражда един вид духовна промяна. Тази година ще имаме възможност да свържем духовната наука с духа на град Трявна. По принцип планинците са особени хора. Това са хората, които дишат един различен въздух, а родените в Трявна са още по-особени хора. Техният стремеж да запазят през вековете своята самобитност, е нещо, което трябва да се цени. И ние имаме задачата да създадем тук един център, в който може и да се зароди една духовна промяна.

Темата, която с ентузиазъм се прие миналата година, беше „Въздействието на Луната“. Но тази тема се оказа необозрима и ще трябва да се ограничим в някакви рамки. Днес ще разгледаме само някои аспекти на въздействието на Луната. Един по-голям обзор на тази тема включва многобройни аспекти: Луната и еволюцията; Луната в човека-глава, Луната в крайниците; Луната като портал за инкарниране и за екскарниране; Луната и кармата; Луната и християнството; Луната и Яхве Тези различни аспекти нямат свършване, но аз искам да започна с нещо като антропософска приказка.

Първо ние посрещаме Луната с това, което виждаме на небето. Това е нещо, което изпълва човека. Когато гледаме блестящата Луна, тя събужда всички спящи чувства. Предполагам, че няма човек, който да не се е възхищавал на пълнолунието. Пълнолунието е нещо красиво, което изпълва човека с радост и щастие. И вие знаете, че е имало време, когато тази Луна, която днес виждаме на небето, все още е била свързана със Земята. Тогава онези същества, които Р. Щайнер нарича Лунните учители, все още са били тук. По онова време все още не е съществувало среброто. Тогава са съществували разновидности на въглерода, които днес вече втвърдени, наричаме антрацит, графит и диамант, но елементът сребро не е съществувал. Не знам дали сте си задавали въпроса защо диамантът има такава висока стойност за човешката душа. Защо хората така го ценят? Откъде и защо!? В него има такава красота, че той събужда в човека силен егоизъм. Той поражда от само себе си този неистов стремеж да бъде притежаван. Диамантът е един първоизточник на импулса за алчност, той поражда неистов стремеж да бъде притежаван. И както диамантът е най-твърдият материал, който ние познаваме, така и самият човек щеше да се втвърди, ако Луната не се беше отделила. Така че мъдрото ръководство на човечеството трябваше да вземе едно решение. Мъдрото ръководство на човечеството реши, че ще вземе със себе си тази разновидност на въглерода, за да не бъдат изкушавани току-що влизащите в човека Азове. Лунните учители решиха да вземат със себе си този специален въглерод. Пренесен на Луната, този въглерод се превърна в сребро. Старите алхимици знаеха, че на Луната

въглеродът става сребро. Там се преобразува кристалната решетка на диаманта. Онези елементи на въглерода, които са пренесени на Луната, стават сребро. Под формата на графит ние имаме черния въглерод, но той според мен, не може да стане сребро на Луната. Когато днес ние виждаме сияещата Луна, виждаме този облагороден въглерод, който не поражда такова неистово желание да бъде притежаван. И това въздействие е омекотено и облагородено в среброто. Среброто също е благороден метал, но той не поражда в човека такъв неистов стремеж да го притежаваме. Всеки по-голям диамант има една тежка история от престъпления в своята биография, само поради стремежа за притежание. И това нещо е облагородено и омекотено в среброто. Р. Щайнер не е конкретизирал кой въглерод става сребро. Черният въглерод няма да стане сребро. Среброто е трансформираният диамант. Лунните учители не са взели всички диаманти, за да ги трансформират. Останали са някакви количества диаманти. А така наречените промишлени диаманти са малки и се произвеждат изкуствено от графит при високи температури и налягания. В тях се използва качеството твърдост. Това са малки дребни диамантчета, които имат техническо приложение, обикновено за инструменти. Най-вероятно това е работа на ариманическите същества, защото няма как да се получат чрез природните сили. Природните сили не могат да бъдат включени в този процес. Среброто е трансформираният въглерод. Процесът на среброто тръгва от Лунните сили. Всеки планетарен процес се материализира на Земята под формата на някакъв метал. Ние изживяваме сетивно тези процеси на планетите под формата на метали. Ние не можем да изживяваме непосредствено тези процеси. Всички лунни сили въздействат посредством среброто. Погледнати от тази гледна точка, всички планетарни процеси са метали на Земята. Среброто е посредник на лунните сили, но ние нямаме нужда да си го набавяме като метал. Цялата сфера около Земята, която се очертава от орбитата на Луната, е изпълнена с хомеопатично сребро. Лунните сили не въздействат от този диск, който виждаме на небето. Те влияят от цялата сфера на Луната.

Слънцето и Луната за нас са планети. Когато пренесем гледната точка върху себе си, за нас те стават планети. Ние ги виждаме да се въртят около нас. Ние сме центърът. Това е просто промяна на гледната точка. Когато пренесем центъра на координатната система върху човека, ние имаме тези седем планети: Луна, Венера, Меркурий, Слънце, Марс, Юпитер, Сатурн. И тези седем планети съответстват на различните метали. Но ние органично не носим в себе си нито един метал. Всъщност имаме органично само желязото. В този смисъл можем да кажем, че Марс е земната планета. Само желязо имаме в себе си. Всички други метали ние органично ги нямаме. Луната е тясно свързана с метала сребро, всичко става чрез посредничеството на среброто. Нервно-сетивната система е нещо, което се изгражда в чо-

века от Луната. Силите на Луната формират нашите нерви и нашия мозък. Ние изцяло сме изградени от тези сили, ние сме изцяло построени от тези лунни сили.

Има една друга мистерия, която ние можем да си изясним сами. Тя ни е дадена на различни места и ние можем да се опитаме да ги свържем. Тези имена: Старата Луна, Старото Слънце, Старият Сатурн имат ли нещо общо с днешните планети? Образът на Старата Луна е Венера или това, което е останало от Старата Луна. Днешната Венера е остатъкът от Старата Луна.

Когато астралното тяло е освободено от етерното, тогава мислите са освободени и от луциферическите сили. Сутрин, когато ние започваме да се събуждаме, и етерното тяло се свързва с астралното, тогава в мисленето навлиза луциферическият елемент. И Лунните сили правят всичко възможно, за да живеят луциферическите сили правилно в нашите мисли. Защото всяко нещо когато работи на правилното място по правилния начин, то действа правомерно и е полезно за еволюцията. И когато ние говорим за луциферическите същества, не можем просто да им залепим етикети. Тяхната работа е необходима, когато е на точното място. Много е важно да говорим за луциферическите същества като за полезни сили при определени условия. Не можем просто да кажем това е така, а това не е така. Когато те работят по правилния начин, тяхната работа е необходима. Лунните сили смекчават и опосредстват тяхното влияние.

А най-същественото качество на Луната е свързано с нещо, което винаги е представлявало загадка. Това е събитието, което наричаме разделяне на половете. През Лемурийската епоха, когато е началото на монадите, започва и разделението на половете. На Старата Луна всички хора се самовъзпроизвеждат. Те имат силите на самовъзпроизвеждането. В един момент Слънцето се отделя, за да могат напредналите духовни същества да продължат своето развитие. Луната обаче се отделя с цел да могат човешките същества да продължат да напредват в своята еволюция. Но въпреки отделянето на Луната и смекчаването на втвърдяващите процеси, възможността на хората за самовъзпроизвеждане вече е изгубена. Те не могат да се възпроизведат сами. Хората вече не могат да се самовъзпроизведат. И тогава тази човешка способност се разделя на две половини. Едната половина си остава свързана със системата за възпроизводство. Другата половина се използва от други същества за други цели. Това разделение създава разликата между мъжете и жените и тези други цели също формират тази разлика. Тези два вида човечество стават съвсем различни и разликите са съществени, а външно се проявяват като един вид зависимост на жените от мъжете. Необходим е огромен период от време, за да стане възможно преодоляване на тези различия. И това постепенно преодоляване започва чак след Мистерията на Голгота. Дори и външната история показва, че реално женското движение за равни права и независимост се появява едва в началото на 20 век и то само в Европа. Днес европейските културни институции се опитват външно да го налагат и на Изток. Те постоянно се променят. Жените днес вече притежават необходимите качества да бъдат самостоятелни и равноправни с мъжете

в духовно-душевен аспект. Механичното пренасяне на този принцип във физическото тяло би предизвикало деформации на които вече сме свидетели.

Един важен елемент от дейността на Луната, който се посочва като основен, е това, че Лунните сили управляват възпроизводството. Когато става въпрос за възстановяване, действат също тези сили. Когато се порежете и кожата започне да зараста, отново действат Лунните сили. Р. Щайнер казва, че процесите и органите за възпроизводство представляват най-висшата Божественост на човека. Ние не можем лесно да разберем думите „най-висшата Божественост на човека“. Отново да стане възможно сътворяването на ново човешко същество - това е най-висшата Божественост на човека. Разбира се, разглеждано еволюционно, това е най-висшата степен, която човек може да постигне като божественост и тя е много далечна.

Днес ние имаме в себе си нещо като огнища на смъртта. Нашето мислене постоянно твори смърт, но тя е затворена в нервната система и по този начин тя става полезна. Ние затваряме смъртта в мислето си и произвеждаме нещо, което ни дава познавателни сили. Затворени в нервната система действат огнищата на смъртта. Във всеки човек действат такива огнища и на Злото. В тези огнища ние имаме бълбукащото, напирашото Зло. Когато човек погледне зад прага на своите чувства, той открива огнищата на Злото в този разрушителен център. Когато човек се научи да задържа Злото вътре в себе си, то става източник на познавателни сили. Това, което ние наричаме познание чрез сърцето, ще се появи в бъдеще, когато ние напълно овладеем Злото и го затворим в неговата обвивка.

Р. Щайнер е говорил на много места за същността на зараждането и за хаоса, който се получава. Хаосът винаги възниква, независимо дали разглеждаме зараждането в една семка от растение или в оплодената яйцеклетка. науката не може да достигне до обяснението на това как се поражда живот от една яйцеклетка. Как се появява едно ново същество? Възниква пълен хаос и от този хаос макрокосмът започва да създава нов ред, нов организъм. Когато тези три центъра се обединят, ние получаваме способността на човека да сътворява. Това ще се трансформира и ще се превърне във възможност и способност за творене. Това е зародишът на най-висшето в човека. Също както Бог може да започне едно сътворение, по-нататък всичко това ще може да го прави и човека. Но и противодействащите сили вече ясно се проявяват в съвременните опити за изравняване на половете. Опитите за промяна на пола нямат нищо общо с тези еволюционни процеси, за които говорих. Те са карикатурно проявление на материализма, който продължава да се развива. В кармичните лекции Р. Щайнер говори за развитието на материализма и потока на арабизма, който прониква в съвременната наука и определя светогледа на много хора. Поради това още няколко века материализмът ще се разпространява.

Това бяха само няколко аспекта от необозримата тема за въздействието на Луната.

ЗАД ВОЛА НА ВЪНШНИТЕ СЪБИТИЯ

Скъпи приятели, тази тема е предизвикателна и трудна, защото изисква чисто мислене, каквото никой от нас не притежава. Нека започна със следния афоризъм: „Всички беди на човечеството възникват от това, че слизайки на Земята, Луцифер е свалил човешкото астрално тяло на Земята и оттогава всичко се обърква.“ Но за чистото мислене събитията са в хармония помежду си. Всяко определение е едностранчиво и непълно, но можем да си припомним едно определение на Р. Щайнер за това какво представлява сетивният свят: „Сетивният живот е изграден върху недействителни преживявания в илюзорен свят, в света на мая.“ Ако светът е разделен на Аз и свят, то във външния свят властва необходимостта, а в мен е свободата. Аз имам потенциал да бъда свободен, все още не съм, но мога да бъда свободен. Най-същественото е, че във външния свят е разлята истината. Истината е обективната реалност, въпреки че събитията ни се струват ужасни - концлагери, войни, катастрофи - но това е истината, която съществува в света. Във външния свят е разлята реалността. Парадоксът е, че светът е мая, но за нас той е реалната истина.

А нашите преценки са грешни. Защо са грешни? Защото ние не проникваме зад вола на външните събития. И ако някои мислители, историци и философи спорят кой движи човешката история: личността или народа, или човечеството като цяло - истината е, че историята се движи от духовните същества, които са зад външните събития. Интересното е, че някои хора с духовни интереси, философи, журналисти, критикуват Р. Щайнер и пишат небивалици. На Коледното събрание някой вдига ръка и задава въпроса: „Кой има право на вярна преценка за антропософските истини?“ И тогава Рудолф Щайнер казва, че са необходими поне две условия. Първото е: човек да е придобил чистото мислене; а второто условие е да е развил поне имажинация.“ Тук става дума за преценката на антропософските истини. Дали те са верни или не. Но, когато говорим за чистото мислене, тук се намесват субективни елементи. Лесно е да се каже чисто мислене. Затова искам да дам един пример от проективната геометрия. Ние знаем, че за нея Р. Щайнер казва, че тя е геометрията на етерния свят. За да може човек да я разбира и да я прилага, е необходимо да мисли с етерния мозък. И той казва, че ако човек си представи един тебеширен кръг, нарисован върху черната дъска, тогава той мисли с физическия мозък. Но ако човек си представи свръхсетивен кръг, тогава неговата имажинация за кръга започва да формира етерния мозък. В проективната геометрия има само три елемента: точка, права и равнина. Също както е казано в Евангелието: „В началото бе Словото“, така и квантовите физици казват: в началото бе информацията. Според тях, безкрайно малката

„Всрещ военни и други изпитания човек ще стане особено изобретателен във физическия живот. Благодарение на тази изобретателност ще възникне индивидуалност с такова тяло, в което ще може да се воплътят Ариман.“

точка има в себе си всичко. Когато точката се движи, тя образува права линия, а когато правата линия се движи, се образува равнина. Можем да си зададем въпроса: Как да си представим един свръхсетивен кръг? В проективната геометрия свръхсетивният кръг се получава не като забием пергела в центъра и го завъртим, а като си представим безкраен брой прави, които се движат към точката. Техните допирателни образуват идеалния кръг. Сферата се образува от допирателните на безкрайно много равнини. Полезно е да си задаваме въпроси, защото ще получим отговорите. Този, който е създал мен и моя въпрос, ако не сега, то в другия живот ще ми даде отговора. Разбира се, когато задаваме глупави въпроси, тогава или не получаваме отговор, или се намесват Луцифер и Ариман.

Индивидуално никой не притежава чистото мислене, но с колективното мислене можем да проникнем за вола на тези събития. Кое в този случай е оптимистично? Имаме основание да кажем, че личната и световната карма са великите възпитатели на човека и човечеството. Ние знаем, че има два пътя на еволюционно развитие. Единият е чрез съзнателни волеви морални усилия, а другият е чрез страданието. И тъй като човекът и човечеството не стават по-морални и не еволюират чрез съзнателни усилия, затова може да се каже, че вече са избрали пътя на страданието. Ужасните събития са нашият възпитател. Може ли човек да бъде оптимист, виждайки какво става във външния свят? Аз съм безкраен оптимист. Крайната цел на земния еволюционен период е хората да се обединят в едно духовно-физическо същество с групова душа, на която Висш Аз е Христос. Това е целта. Какво става, когато виждаме Злото, което действа в света и което носи тези страдания? Всички знаем, че задачата на четвъртата културна епоха беше да разреши тайната на живота и смъртта. Христовото събитие стана в тази културна епоха. А задачата на петата културна епоха е да разреши тайната на Злото.

Всички пословици на народите са имажинации, идващи от духовния свят. Те не са измислени от случайни хора. Ето две такива български пословици: „Всяко зло за добро“ и „Ела, Зло, че без теб е по-голямо зло“. Това са духовни имажинации. Духовното ръководство дава такива кратки формули. Злото е инструментът за появяването на противоположния импулс в човека. Значи най-голямото Зло ще събуди най-голямото Добро. Естествено, няма гаранция, че всички хора ще се обърнат към Доброто. Ясно е, че някои хора ще си останат такива. Но пък какво ще трябва да правим ние, които ще развием добрите сили в нас и се стремим да станем братя на Христос. След войната на всички против всички ще има хора, които ще са изостанали, и други,

които на Вулкан ще са достигнали степента Човек Дух. Те ще съществуват без физическо тяло. Тогава ние ще превръщаме себе си пак в материя, звезди, галактики. Ще можем да помогнем на изостаналите братя човеци, за да получат нов шанс и да имат материал за работа. Един ден ние ще създаваме нов космос. И ако първият космос е на Мъдростта, то ние трябва да създаваме Космоса на Любовта. Бог иска да има равно на себе си същество, но дори всесилният Бог не може да го направи така изведнъж по магически начин равен на себе си. Той може само да създаде условия и който успее, успее, който не успее, няма да успее. Няма как, плявата ще се отдели от зърното ... Но пък после ние ще жертваме своите възможности за своите братя. Това, което сега ви казвам, е Големият план, но ние трябва да мислим в земни измерения и мащаби.

И какво става около 15 век? Свършва периодът на Разсъдъчната душа. Открива се Америка. Страните на Сетивната душа са Южна Америка, Португалия, Испания, Гърция. Англичаните действат в Северна Америка. Франция развива Разсъдъчната душа. Тя е една презряла култура с прекалено развит интерес към външните неща: модата, парфюмерията, култът към храненето. Докато Англия, която действа в Северна Америка, има вродена Съзнателна душа. Всеки народ има своя Архангел. Английският Архангел никога не се отделя от душата на народа и англичаните развиват обективното мислене. Английският Архангел развива инстинктивно в тях Съзнателната душа, но това е материалистичното мислене на английската Съзнателна душа. А на противоположния полюс е руският Архангел, който никога досега не се е свързвал с руската душа. Архангелът на немския народ понякога се свързва с душата на народа, понякога се издига в духовния свят. По времето на немския романтизъм немският Архангел е бил свързан с душата на народа, но по времето на Хитлер Архангелът го няма. Какво става със събитията след това? Науката започва да се развива, марксизмът идва като философия. Маркс е немец, но той отива в Англия, за да развие марксизма. Ползвайки опита на утопистите, буржоазната политикономия и немската класическа философия, той създава марксизма чрез тези три източника. Марксизмът има желязна логика и от формална гледна точка е необорим и неопровержим. Сега в западните икономически институти го изучават в детайли, защото те са материалисти, а той е валиден от материалистическа гледна точка. Кризите на съвременния свят са логични и неизбежни и в това Маркс е прав. Какво става след това? Кали Юга свършва и през 19 век идва Антропософията. Човечеството е пресякло прага на духовния свят. Защо? Защото Духовните истини стават общодостъпни за всеки, който иска и може да мисли обективно. Мисията на науката е да изработи обективното мислене. Английската обективна душа притежава това предимство. Виждайки един красив залез, творецът пише музика, докато ученият, наблюдава Луната и не пише музика, а използва мисленето. Ученият няма да напише музика, а ще каже: там има една рефракция на светлината. Съзнателната душа трябва да се развива още 15 века. Тя е една духовна душа в процес на действие. Ако човек само наблюдава обективно и стига до някакви изводи, той клони към разсъдъчната душа.

Съзнателната душа не е само мисловна. Докато ѝ липсват действия, душата остава полусъзнателна-полуразсъдъчна. Например, днес се случва да стане някаква катастрофа и хората започват да снимат с телефоните, без да оказват помощ. Съзнателната душа обективно преценява и действа, като помага на пострадалите.

Русия и славяните са народите на Христос. В средна Европа са народите на църквата. А Англия и Америка са народите на окултни братства, като Англия е водеща. Когато Англия става световна империя, ѝ се налага да има губернатори в много държави по света. И пред англичаните възниква необходимост да направят така, че да действат основавайки се не само на алчност, а да имат и други мотиви: да защитават английската корона и да са убедени в своите принципи. Тогава англичаните измислят така наречените бординг скоул. Но още преди това в Оксфорд и други елитни колежи се прилагат същите принципи. Първата година студентът е като войник. На всеки трима студенти има един наставник, който отговаря за тяхното морално поведение. Той е за тях като майка. Има отделни мъжки, и женски общежития. Първата година не са възможни сексуалните отношения между студентите и студентките. В училищата интернати аристокрацията изпраща децата си още от първи клас. Аристокрацията дава децата си в такива училища, за да служат на интересите на английската корона и на интересите на окултните братства. Но за да могат да служат на интересите на окултните братства, се изисква да няма родителско влияние, а само учителите да ги възпитават. Оказва се, че сред тези, които отиват в Оксфорд, Кеймбридж и други елитни колежи, започва една селекция за определяне на подходящи и неподходящи млади хора за окултните братства. Онези, които са алчни материалисти и мислят само за пари, те могат да станат обикновени управители в Индия, ЮАР и други страни по света. А онези, които могат да влязат в тайните окултни братства, трябва да са показали, че имат духовни способности и интереси.

Как става техният подбор? Английските и американски антропософи се интересуват много от тези въпроси. По време на изпит има хора, които следят думите, термините, които студентът използва. В училищата става ясно дали ученикът е алчен или има някакви идеали, а след това, когато те вече учат в Оксфорд или Кеймбридж се проверява как младите хора изграждат концепциите си. И ако те имат тези способности, тогава могат да бъдат поканени да влязат в окултните братства. Тези окултни братства действат така и досега, и американските са подчинени на английските.

В САЩ няма бординг скоул, те ползват нещо друго. Аз живях в Калифорния, която е най-свободна от всички. Там се събират хора с всякакви духовни търсения, продават се книги, които хората си издават сами, но веднъж се появи една книга, която хвърли в шах феновете на конспиративните теории. Тя не се продаваше никъде и беше написана от личната секретарката на Хенри Кисинджър. Тя е била много високо в йерархията на такова окултно братство. Един мой познат беше доктор по философия и психология. Неговият син беше във валдорфско училище, а бащата четеше антропософски книги. Той беше автор на една програма с въ-

проси, чрез които човек може да се освободи от окултния си плен. Той продаваше тази програма и изнасяше лекции по цял свят, пишеше статии във водещи научни списания. Веднъж той изнасял лекция в Ню Орлеан, на която е присъствала секретарката на Х. Кисинджър. Тя получава тази програма и написва книга, в която разказва за своето обучение в Харвард, за жените, с които е учила заедно, за интервюта с Хенри Кисинджър. Тази жена посвещава книгата си на своите трима синове и изразява благодарности към моя познат за програмата за освобождаване от окултния си плен. В тази книга тя казва: „Деца, ако бъдат убити, не съжалявам. Важното е да избегнете моята съдба.“ Тази книга разбуди духовете в Калифорния тогава. Така че тези окултни братства действат и днес. Най-общо казано, би могло да се каже, че в основата на тези братства са егоистични цели. Те са няколко вида. Йезуитите предимно се борят срещу Светия Дух. А болшевиките се борят срещу Бог Отец. В годините на култа към Сталин религията е забранена. В Мексико е имало една книга, която описва ритуалите на мексиканските черни магьосници като инструкция за тях. Тази книга е преведена първо на испански, след това на френски, немски и други езици. Тя има черно въздействие и инспирира хората, които я четат. Тя е вдъхновявала средновековната инквизиция, основателя на садизма Маркиз дьо Сад, чудовищните експерименти на доктор Менгеле в концлагерите на нацистка Германия. Тази книга извършва своето въздействие. Дори и Хари Потър е една книга с такова окултно влияние върху младите хора. Самият Хари Потър също учи в такова училище - бординг скоул. Стремешът на съвременните окултни братства е петата епоха да остане постоянна и да няма духовно развитие. Те искат да спрат прераждането и някои души да бъдат задържани в Лунната сфера. Друга книга, влияеща на политиките, е „Властта и човекът“ на Николо Макиавели, третата най-превеждана италианска книга. В едно интервю Макрон казва, че се е вдъхновил от нея.

Така стигаме до това, че от края на Кали Юга духовният свят изпраща до нас такива имажинации, които ние не приемаме в образна форма. Приемаме ги като понятия. Малцина са способни да приемат имажинациите като образи. Гьотевите имажинации са много силно въздействащи. Когато Гьоте е написал: „Страданията на младия Вернер“, сред читателите впоследствие има вълна от 80 000 самоубийства. Гьоте е бил е влюбен в годеницата на свой приятел. Той е преживял такава несполделена любов, но не се е самоубил. Когато един ироничен хуморист написва книгата „Удоволствията на младия Вернер“, самоубийствата спират.

По-късно Гьоте сваля една духовна имажинация. Това е приказката за Зелената змия и Прекрасната Лилия. Една имажинация действа по-силно от хиляди обяснения. Такава е и свалената от Р. Щайнер имажинация за тричленния социален организъм. Р. Щайнер казва, че той е чакал 40 години, докато изследва Тричленния социален организъм. Колкото по-важно е нещо, толкова по-всестранно трябва да се изследва. Лозунгът на френската революция е: братство, равенство, свобода. Той е свързан с чувствата, мисленето и волята. Тук могат да се направят много асоциации с Русия, Средна Европа, Англия и САЩ. Можем да добавим

Сталин, Хитлер и Ариман... Можем да намерим мястото на икономическият живот и правовият живот. Духовната сфера включва: образование, религия, изкуство. Ватикана знае, че когато човек е сътворен по образ и подобие на Бога, би трябвало да има съответствие между Бог Отец трите човешки части, но го крие. Никой не си задава въпроса: в кои свои част човек е уподобен на Бога? Ние знаем, че при Бог Отец преобладава волята. Той е дал десетте заповеди на Мойсей, обръщайки се към волята. После минават 2000 години и идва Синът, при който преобладават чувствата. И още 2000 години – идва Светият Дух, а той е в мисленето. Днес ние нямаме в чист вид нито свободата, нито братството, нито равенството. Те принадлежат на бъдещето. Импулсът на братството при Сталин се проявява като анти-братство. Там всеки издава всеки. Вместо равенство пред закона, при Хитлер се появява анти-равенството, при него властва идеята, че немците са висша раса. Свободата също. Не случайно статуята на свободата е в САЩ. В тази имажинация е заложена голямата съблазън за съвременното човечество. Ню Йорк въвежда в изкушение целия свят. Неговият символ е голямата ябълка. Ева е била изкушена с малка ябълка, а в голямата ябълка на Ню Йорк действат многобройни изкушения. Какво прави европейецът, като види ябълка? В човешкото съзнание тази имажинация действа с голяма сила. Америка е основана на антихристиянски принцип. Всичко, което носи печалба в САЩ, е разрешено. Няма кодекс на труда, разрешено да тровят хората с гмо храни, разрешено е всичко с цел забогатяване.

Има една имажинация, която може би е дадена от Конфуций: изчакайте ябълката да падне, изчакайте тя да узрее и тогава сама ще падне в ръцете ви. Цялата мъдрост на Атлантида е в Китай, китайците я имат инстинктивно. В китайската култура отсъства Христос. Китайската политика е основана на изчакаването, а не на бързането. И това, което сега идва от Китай е нищо в сравнение с предстоящото китайско окултно влияние върху света. То ще се гради върху голямото Луциферическо изкушение и ще е по-голямо от индийското днес. А на Русия и предстои шестата културна епоха. Руснаците ще трябва да развият добродетелите на шестата епоха: състрадание, търпение и жертвоготовност. Състраданието се развива само тогава, когато човек е страдал много и на руския народ му предстоят големи страдания. Жертвоготовността съществува несъзнателно в руската душа. Това са трите граалови качества, които руският народ трябва да развие. А изкушението за руския човек е източният окултизъм, който под формата на един сибирски шаманизъм ще противодейства на руската мисия.

По време на първата световна война един офицер, който има някакво неосъзнато ясновидство, всеки ден знае кои са войниците, които ще бъдат убити днес. Той задава на Р. Щайнер въпроса: Как да се справи с ужаса, който преживява всеки ден? И Р. Щайнер отговаря: „Ако можеше да видиш с каква радост тези млади души напускат телата си в този материален свят, ти нямаше да страдаш и да изпитваш печал.“ Знаем, че има ариманичен елементарен свят, в който Ариман със съвременните технологии изработва средства за убийства на хора: дронове, ножове, самолетни и автомо-

билни катастрофи, атомни бомби.... и когато човек загине от тези средства, в следващата му инкарнация в душата му се засилва духовният стремеж. И така войните имат положителни резултати, защото какво е смъртта? Смъртта е откъсване на душата от тялото и свързване с Духа. Смъртта е раждане в духовния свят и ако трябва пред гробищата да има някакъв утешителен надпис, аз бих цитира този ред от първата мистерийна драма на Р. Щайнер: „Само в страната на Духа, душата се чувства в своя дом.“ Там е нашият истински дом. Затова страданията са условия да се променяме. Ние се стремим към удоволствия. Щастливият човек не мисли за нищо. Естествено, че тези, които предизвикват войните, ще си плащат кармата. Но хубавото е, че духовният свят е способен да превърне Злото в Добро. Затова аз съм оптимист за бъдещето. Причинно-следственото мислене важи само за неживата материя, а за хората не важат причинно-следствените връзки. А ние прилагаме това мислене и за обществените отношения, което е неправилно. И хората си мислят, че ще оправят света.

Но аз съм оптимист, защото Ариман е победен от Миаил и той е хвърлен долу на Земята. И някои казват, а защо той не си остана там? Ами защото там щеше да прави много по-големи злини след смъртта ни. Той щеше да ни нанася нови злини, след като умрем. А тук той е полезен. Сега той е на Земята и ние трябва първо да го видим тук, да го срещнем и да го победим. А той действа по следния начин: той създава проблеми с цел да бъде приет като спасител. И не повтаря това, което веднъж е направил. Ариман няма да направи едно и също два пъти. А той трябва да обхване целия свят. И тъй като в икономиката всички сме подвластни, предполагам, че предстои някаква супер голяма финансова криза. Всички институции в цял свят ще попаднат по неговата власт с изключение на антропософските институции и ферми. Колкото и слаби да са биодинамичните ферми, училищата и т.н., само те ще се окажат независими от всеобхватното ариманическо влияние. Хората биха могли кажат: ние ставаме все по-нечестни, все по-неморални, това ще доведе до дигитално робство. Ариман трябва да се роди в Америка и вместо свобода ще пороби Америка. Явно, че кризата ще започне оттам. И тогава компютърните техноло-

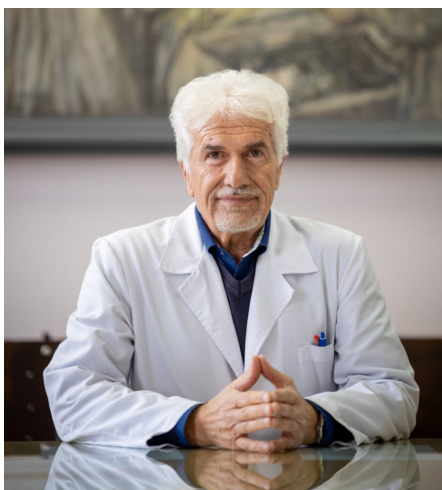
гии ще са полезни, за да се получи пълна прозрачност. Поне в икономиката ще настъпи яснота, за да спрем да крадем, всеки да може да провери всеки за какво си харчи парите. А сега да погледнем съответствието между седемчленното устройство на човека и седемте културни епохи. Третата е древноегипетската и знаем, че петата епоха е един вид нейно повторение на друго ниво. В Египет е почитан бог Ра, на когото служат жреците, но има и роби. Новите жреци, които ще помагат, могат да бъдат компютърните програмисти. И вероятно ще има хора, които да служат на Ариман, нещо като администрация, полиция, която да държи другите в дигитално подчинение. Р. Щайнер казва, че само по този начин човек ще успее да опознае себе си, защото най-трудният процес е процесът на самопознание. Аз сам не мога да се опозная, но мога само чрез реакцията на другите хора. А днес хората не искат да опознават себе си и затова постоянно влизат във виртуалния свят, където не могат да създават отношения и връзки, не могат да се опознават, използват наркотици, сменят пола си и т.н.

Така че Ариман ще свърши много полезна работа и ние не трябва да се съмняваме в силата на духовния свят. Бих искал да завърша с два цитата от Р. Щайнер: „Ходейки по Земята, Ариман ще донесе със себе си извънредно повишаване на силата на човешкото земно разбиране. Ние, хората, нямаме задача да пречим на инкарнирането на Ариман, а да подготвим човечеството да го прецени правилно. Той има задачи. А човек трябва правилно да оцени и използва това, което идва в света чрез Ариман. Човек ще може да го направи, ако е способен да се настрои по правилен начин към това, което Ариман вече изпраща в света, за да организира делата си, без да бъде забелязан. Това не трябва да стане. Ние трябва да се научим да познаваме неговите специфични качества. Ние трябва да сме способни да му се противопоставим правилно.“ И „В недалечно бъдеще удивителната съвременна техника ще дойде до своя край, като по определен начин сама ще се изпразни от съдържание.“ И тогава ние, антропософите ще измислим етерните морални машини.

Йордан Димитров

ОТ МИСТЕРИЙНИТЕ ДРАМИ ДО ТОРКИ

Това е една тема, която трудно може да обхване прехода от мистериините драми до цикъла в Торки, който е „Съзнанието на посветения или правилни и погрешни пътища в духовния свят“. Семинарът в Торки завършва в Англия преди сто години и няколко дни. Доколко можем да намерим връзката между Мистериините драми, Мюнхен 1910-13 г, времето в Англия по това годишно време 1922, 23, 24 г., средата на август. Преди сто и четиринадесет години Р. Щайнер поставя началото на темата за Мистериините драми. Мистериините драми са

съпътствали мистериите още в египетско и гръцко време. Тогава драмите са били представяни само пред посветени. По-късно в 5 век Есхил и Софокъл са първите, които изнасят драмите и ги представят пред света. Р. Щайнер решава в един момент, че драмите като едно изкуство, в което се съчетават евритмия, говорно формиране, драма, могат да улеснят разбирането на духовния свят по един друг начин, за да бъде представен езотеричният живот. Разбира се, тези драми са трудни и изискват един по-дълъг период на проследяване.

Доколко можем да обхванем ситуацията в тези Мистерийни драми, само четейки, или се нуждаем от гледане? Доколко тези четири Мистерийни драми са свързани с едни други четири представления на Рихард Вагнер, тетралогията, „Пръстенът на Нибелунгите“? Знаем, че Вагнер е искал да свърже музиката с поезията, Бетовен с Шекспир, и всичко това да бъде представено по един нов начин. Това са скрити духовни истини в северните и скандинавските мистерии. Като антропософи можем да се запитаем: как Рихард Вагнер е свързан с Рудолф Щайнер? И двамата в последните си години на живота си построяват своите храмове, в които да се изпълнят техните представления – Байройт и Дорнах. Когато човек зададе такъв въпрос, той започва да търси. Р. Щайнер е бил едва на 22 години, когато Вагнер умира. Може би са се срещнали във Виена, но няма такава информация. Р. Щайнер обаче се среща с една друга личност, по-точно Щайнер я вижда, когато тя вече е в друго състояние. Тази личност умира на 25 август 1900 г. И това е Фридрих Ницше. Знаем, че Р. Вагнер и Ф. Ницше са свързани. Невъзможно е разбирането на Ницше без антропософията и без Мистерийните драми. Първоначалното възхищение и преклонение на Ницше към Вагнер, отиването на младия професор Ницше при изгнаника Вагнер. Виждаме как и тримата пък са свързани с Швейцария. И по-късно, в ариманичния си период, Ницше се обръща срещу Вагнер. Когато Щайнер го намира във Ваймар, той вече е в състояние, в което не може да контактува. Днешният ден, 25 август, все пак предполага да говорим за Ницше и ако искаме, можем да потърсим тези връзки между тримата. Рудолф Щайнер говори в своите лекции за връзките между Ницше, Шопенхауер и Вагнер. В духовния свят Шопенхауер помага на Ницше по един или друг начин. След 1889 г. Вагнер също помага на душата на Ницше и това са окултни истини. Днешният ден предполага да търсим връзките и аналозите между тях. Но днешният ден предполага да говорим и за руския философ Владимир Соловьев, който умира на 13 август 1900 г., а той е друг любим герой на Р. Щайнер. Това са душите, които преминават Прага около 1900 г. и точно един месец след това Р. Щайнер започва лекциите си за приказката за Гьоте. В това виждаме прехода от старата към новата епоха.

Вчерашният ден е свързан със смъртта на Плиний Старий, който загива по времето на изригването на Везувий, 79 години след Христос. Той си отива точно на 56 г. и е част от една поредица от личности, които си отиват на 56 г., в която са и Ницше, Бетовен, Цезар и Данте. Силите на съдбата прекъсват земния им живот на тази възраст. 1800 години след Везувий, в 1879 г. Плиний Старий се инкарнира като една личност, която влиза в кръга на Р. Щайнер и на езотеричния форщанд. Но преди това той има една друга инкарнация в 13 и 14 век, за която ще стане дума в Мистерийните драми. Р. Щайнер е заложил някои загадки за нас в Мистерийните драми. Ние допускаме кой стои зад някои от персонажите в тях. Можем да предположим, че зад фигурата на Бенедикт е Рудолф Щайнер, а зад Мария, като негов най-верен ученик - г-жа Щайнер. След смъртта на Р. Щайнер Мария Щайнер е написала увода към лекционния цикъл в Торки. Капезий

пък съчетава някои качества на професор Шрьоер, преродения Платон. Оригинално име на другия герой е Страдер, а не Щрадер. Негов прототип е Хайнрих фон Офтендинген, съвременник на Волфрам фон Ешенбах. Това са основните герои, с които се срещаме в първата драма. В първата картина те се появяват постепенно. Всяка сцена и картина има съответните цветове, място на действие, атмосфера, настроение, така че човек да може медитативно да потъне в тях и да си представи всичко това, ако не може да гледа оригиналните представления. А те са много разтърсващи. Много силен е импулсът да се започне изследването на тези драми и търсенето в тях. Нека да си представим първата драма, „Портата на посвещението“. Още в първата картина виждаме всички основни герои. Основната нишка в тази драма е проследяването на душевния живот на Йоханес и Мария. Йоханес ни се представя като един млад художник, който изживява труден момент. След една десетгодишна връзка с Мария, той се чувства съвсем отпаднал. След първоначалния луциферичен стимул, вдъхновение и огън, той е изпаднал в една ариманична безутешност. И отново трябва да поеме пътя към усиляването на своя Аз, към своята сигурност и сила. В същото време се появяват и д-р Щрадер, и професор Капезий. Щрадер е искал да стане монах, но започва да се занимава с наука, като запазва и едно молитвено настроение в душата си. Капезий също търси истината в естествените науки, в психологията, историята, но и той вижда, че истините са само сенки и всички външни факти не му носят удовлетворение. Всеки от героите е в една начална фаза, от която трябва да поеме своя път в духовното развитие. Появява се Бенедикт, който винаги идва, когато трябва да даде съвет, да утеши. Когато слушаме неговите думи, ние можем да си представим Бенедикт, който се държи с цялото си достойнство. От начина, по който героите разговарят, може да ни стане ясно какъв трябва да бъде бъдещият човек, с цялото си поведение и начина на изразяване. Когато разговарят, героите често се движат, което е много интересно, защото единият говори, другият слуша, спират, другият започва да говори, първият слуша. Волята на слушащия винаги е потисната, когато другият говори. А когато се движат, всеки успява да запази своята воля. Астралното тяло на единия повлиява по-слабото астрално тяло на другия и, естествено, може да манипулира. За да не бъде потисната волята на слушащия и да може слушащият да запази своята свободна воля, при воденето на диалог те се разхождат по сцената и никой не се опитва да говори по-дълго. Азовото слушане става по този начин, защото винаги има взаимодействие между Аза и Аза. Всяко говорене върви със своите паузи и със смяната на говорещия.

Но ето сега минаваме към душевното състояние на Йоханес, който се намира пред бездната. Всички тези четири драми общо имат 49 картини. Всички те имат една завършеност и са свързани помежду си. За мен беше интересно това, че между втората и третата драма има един период от 13 години. Действието в третата драма се развива 13 години след втората драма. Изминал е един период, в който душите са претърпели своите изменения и трансформации.

Ние също можем да проследим как всеки от нас се е променял през годините, както и други събития в живота си.

Друг интересен момент, който не искам да пропуска, е въвеждането на Теодора. Мария представя Теодора като една странна личност, но Теодора е ясновидка и още в първата картина тя говори за съществуването на Етерния Христос. На фона на другите, които още не могат да намерят себе си по един или друг начин, тя идва подготвена и направо говори за бъдещето. В следващата сцена, стоейки пред бездната, Йоханес започва да говори за своите първи изживявания на Прага. И ето сега Йоханес е застанал на Прага, пред бездната и от нея излизат различни същества, зверове, чудовища. По един или друг начин той трябва да се идентифицира с тях. Част от неговата астрална същност е драконът. Той разпознава и едно друго чудовище, което излиза и му се присмива. С него също трябва да се пребори. Появява се и Мария, която винаги се движи като помощник. В тези Мистерийни драми принципът на двойката винаги е застъпен. Мъжкият и женският елемент са представени по един подкрепящ начин. До известно време в първата драма Мария подкрепя Йоханес. По-късно ще видим, че те трябва да се разделят, защото по един или друг начин си влияят. Мария влияе малко повече на Йоханес и той не може да изяви своята независимост. В следващата драма те трябва да се разделят, колкото и да е болезнено. Но в първата драма те се подкрепят. В следващата картина се появява друга ситуация. Мария идва при Бенедикт с едно малко дете. Това не е нейно дете. То е било оставено пред дома ѝ и тя го отглежда дълги години. По-късно ще разберем, че тя има кармична връзка с това дете от предишна инкарнация. Теодора ще ѝ каже, че в едно предишно прераждане това е бил нейният опонент, който е искал да ѝ отмъсти. И сега тя трябва да го отглежда с голяма любов и внимание. Бенедикт също дава някои слова, с които всяка вечер то да преминава в духовния свят. И в края на тази трета картина Бенедикт дава една от първите си медитации: „Творящата светлинна същност сияе през широкия простор, изпълвайки света с живот. Благословията на любовта излива топлина през вековете...” По-късно, в седма сцена, ще видим как тази медитация се променя. Така че от тези Мистерийни драми можем да вземем думите, с които Бенедикт запалва и разпалва вътрешния устрем на своите ученици.

В четвърта сцена пред душата на Йоханес се появяват Луцифер и Ариман. Те ще се появяват периодично във всички драми, и човек трябва да разбере къде и как те стоят на своето легитимно място и къде преминават границите, за да пречат и да възпрепятстват духовното развитие. Двамата се появяват със своите различни апели и Луцифер казва: „Познай се, о човеко. Почувствай ме, човеко!” Словата на старите мистерии са: „О, човеко, себе си познай!”. Това е мотото, под което преминават тези драми. Луцифер и Ариман идват от различни позиции. Ариман казва: „Познай ме, човеко, почувствай се, човеко!” И трябва да можем да отгатнем кой иска да бъде познат чрез чувства и кой – чрез познание. С тези апели двамата съпътстват Йоханес по пътя му. В тази четвърта сцена Духът на стихииите се явява на Капезий и на

Щрадер. Той казва: „Аз Аза ви дарих, дължите ми отплата!”, защото всяка услуга в астралния свят трябва да се заплаща. В началото на духовния си път всяко плащане е малко трудно. Капезий и Щрадер започват да увъртат, че няма какво да плащат. И в шеста сцена виждаме как Духът на стихииите отива при госпожа Балде. Госпожа и господин Балде са една мистична двойка, която живее изолирано. Феликс Балде е мистик, който избягва хората и работи с елементалните духове, медитира, има своето ясновидство. Г-жа Балде пък разказва приказки, тя е посветена. Само един посветен може да разказва приказки и чрез тях да представи духовните истини. Когато го няма Бенедикт, всеки от тези ученици отива при г-жа Балде и тя разказва една история. Всеки може да разпознае какво стои зад това. Г-жа Балде дава духовни познания на Щрадер и Капезий. Тя е лишила сина си от душевни сили, давайки на тях духовното познание. И сега Духът на стихииите отива при нея и ѝ казва: Твоите ученици отказаха да платят и трябва да платиш ти. Някой трябва да плати за духовното познание. Няма разминаване. В духовния свят някой трябва да плати цената. Г-жа Балде трябва да плати както това, че са отнети душевните сили на сина ѝ, така и това, че тя трябва да изгуби част от своята красота и младост. С едно погрозняване тя трябва да заплати духовното познание, което е дала на своите ученици. Ето една духовна истина, която Щайнер ни поднася по този начин, а в своята биография всеки може да я интерпретира. Виждаме как в тези първи сцени духовните истини ни пробуждат.

След това ясновидката Теодора отново се появява и наблюдавайки Мария, вижда в нейната аура как се изявява нейната предишна инкарнация. Мария е била мъж, посветен в ирландските мистерии след Христос, в Хибернийските мистерии. Този посветен е един от онези, които идват от Ирландия и християнизират Европа. Мария е била ирландски посветен в една по-предишна инкарнация, когато Йоханес е бил жена. Пред духовния поглед на Йоханес се появява сцената, когато тази жена коленичи пред посветения, приемайки Христос. Теодора потвърждава този факт и това, че тяхната връзка е оттогава. Чувствата от тази по-предишна инкарнация се пренасят в сегашното време. Чувствата, които онази жена е изпитвала към посветения, сега отново са събудени в душата на Йоханес към Мария. Това е водещото чувство днес, което идва от миналата инкарнация. В следващата драма ще видим, че в предишната инкарнация се е оформил един кармичен възел. Във всички тези четири драми непрекъснато се говори за този кармичен възел. И в следващата драма ще видим как Капезий е замесен в този кармичен възел. В следващата сцена виждаме, че Йоханес вече е придобил сили, развил е своите духовни сетива и представя една своя картина. На тази картина е изобразен Капезий в одухотворен вид и останалите дори не могат да го познаят. Как Йоханес е видял скритата същност на Капезий? Те двамата също са били свързани в една предишна инкарнация, но още не знаят как. И всички се радват на това, че Йоханес е преодолял онези съмнения пред бездната, отново е изпълнен със сигурност и сила. Малко преди това Бенедикт отново се появява на финала на седма картина и виждайки,

че Йоханес се е развил, дава следващата медитация:

„Творящата светлинна същност сияе от човек към друг човек, за да изпълни с истина света. Благословията на любовта душата стопля с друга, за да създаде блаженството на световите. И пратеници на Духа обединяват благословеното човешко дело с мировите цели. И щом човек, откриващ се във друг човек, успее тези две неща да съчетае, чрез топлината на душата засиява духовна светлина.”

В следващите сцени и картини продължава развитието на тези герои. Йоханес укрепва себе си, Щрадер се оплаква, че не може да получи духовни сили и има нужда от подкрепа. Отново се появяват Луцифер и Ариман, които този път обръщат своите апели и сега Луцифер твърди това, което преди е твърдял Ариман, а той пък твърди обратното, което можем да се опитаме да разберем. Естествено, че цялата тази история продължава във втората драма, която е „Изпитанието на душите”. Тя трябва да ни покаже с какъв кармичен възел са били свързани героите в миналото. Тук Капезий е водещата нишка. Както Йоханес преживяваше труден момент в първата драма, така и Капезий сега преживява такъв труден момент и нашите погледи са насочени към него. Капезий води своята вътрешна битка със себе си. Той не е доволен от това, че не може да постигне своето себепознание. И точно в този момент се появява Бенедикт, който винаги усеща мисленето на своите ученици. Той винаги се появява, когато някой от тях има нужда от него. Капезий се оплаква, че той го намира в момент на трудни житейски битки. Бенедикт му казва: „Намирам те в щастлив момент.” Това, което за нашето обикновено съзнание е трудност и криза, в духовния свят е един щастлив момент. В тази драма Бенедикт подкрепя Капезий в разбирането на неговата карма. Мария също се появява пред Бенедикт, за да се оплаче от своите сънища и видения, в които ѝ се казва, че тя трябва да се раздели с Йонахес. Бенедикт потвърждава, че това трябва да се случи. Дори и да не иска, все пак за известно време те трябва да се разделят, за да не пречат на развитието. Той трябва да бъде оставен сам, за да намери себе си, независимо от това, че в първата драма вече е постигнал известна увереност и сила. Йоханес също се появява и споделя същите предчувствия. Когато Мария му казва тази новина, той изпада в една криза, защото тя го е вдъхновявала, той е рисувал, двамата толкова добре са се разбирали. Но в един момент те трябва да се разделят, за да се разреши и разплете кармичният възел, който те все още не знаят какъв е.

В следващата сцена Щрадер и Капезий също се срещат отново. И двамата споделят своите трудности, своите неудовлетворения. Капезий е учуден, че въпреки че Щрадер е учен, доктор на науките, не е доволен и търси ново развитие, изоставил е своята научна кариера и търси някакви практически неща. Двамата взаимно се подкрепят. Капезий развива своето духовно виждане, което трябва да го пренесе в предишния живот. Следващите три-четири сцени се развиват в предишните инкарнации на Капезий, Йонахес и Мария. В началото на 14 век виждаме един представител на църквата и представителите на Мистичния съюз. По това време църквата води борба срещу ордена на тамплиерите.

Можем да предположим, че зад Мистичния съюз стои орденът на тамплиерите. Те самите предчувстват угрозата и всички говорят, че трябва да се пожертват за своите идеали и няма как да им се размине. Великият магистър на ордена на тамплиерите изгаря на клада в 1314 г., и по-късно се преражда през 1879 г.

Сега Йоханес Томазий е Томас, а Мария е монахът в църквата. Предполагам, че това е Доминиканският орден, който също служи на църквата. Монахът среща Томас, който е работник в мините. Всички около Томас са свързани с Мистичния съюз. Монахът (Мария) се опитва да го отклони от този съюз и да го приобщи към църквата, но църквата го убеждава, че е еретик и това са несъвместими неща. Духът на Бенедикт също се появява не във физическо тяло. Той се опитва да успокои и двете страни, най-вече монаха, който е една предишна инкарнация на Мария. В този момент Томас е сирак, който не познава своите родители. Той е привързан към една девойка, Сесилия. Тя пък е отглеждана от семейство Кюне, което е предишната инкарнация на семейство Балде. Оказва се, че Сесилия е сестра на Томас, а той я търси като съпруга и приятелка. За да навлезе в духовния си път, наставникът на Мистичния съюз е изоставил жена си и двете си деца. А това е предишната инкарнация на Капезий. Капезий е наставникът на Мистичния съюз и е баща на Сесилия и Томас. Братът и сестрата се чувстват много близки както с кръвна, така и с духовна връзка. Монахът успява да откъсне Томас от Мистичния съюз, привлича го към църквата и с това възелът се завързва. Томас научава кой е баща му и коя е сестра му. Те разбират, че са брат и сестра. Оказва се, че Теодора и Йоханес са били Сесилия и Томас в предишните си инкарнации и сега душата на Йоханес започва да преследва Теодора. В предишната си инкарнация Мария е била монахът, който е откъснал Томас от баща му, от семейството и от Мистичния съюз. И затова в сегашната инкарнация двамата трябва да се разделят, за да се разплете този възел. Кармичният възел трябва да се разплете чрез тази раздяла. Капезий вижда всичко това като сън, като имажинация. Капезий се събужда, вече знаейки кой е той самият и как са стояли нещата в предишната му инкарнация. Мария и Йоханес също разбират това. И сега Мария трябва да премине през своите изпитания. Тя вече е толкова укрепнала и зряла, че може да се справя с Ариман сама. Ариман трябва да отстъпи. Йоханес пък трябва да се бори с Луцифер, но той не може и не иска да се бори. Като човек на изкуството, той се нуждае от силата на Луцифер, защото той му носи вдъхновение. На финала отново се появява Бенедикт, който говори за старата карма и за изпитанията, през които трябва да преминат. И ние виждаме как съдбата се превръща в едно изпитание на Духа. Във всяка драма се хвърля светлина върху една ситуация от един предишен живот. За да можем да поемем духовното познание, то трябва да се извървява с малки стъпки. От края на тази история изминават 13 години и действието отново се пренася върху тези герои.

д-р Трайчо Франгов
продължава в следващия брой

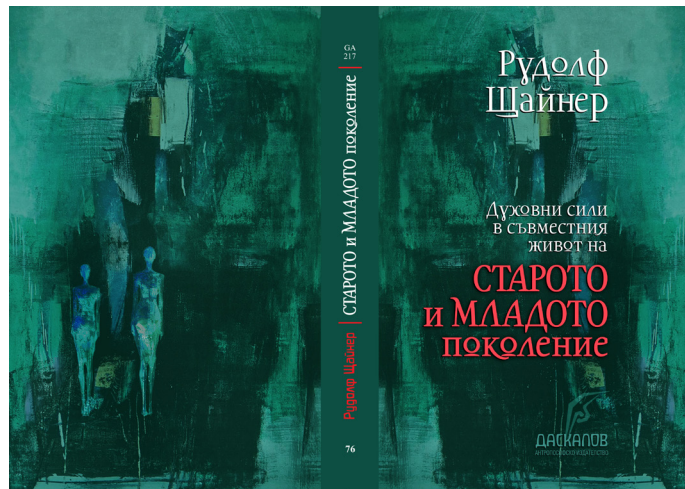
НОВИ КНИГИ

НОВИ КНИГИ

НОВИ КНИГИ

Издателство „Даскалов“ подготвя за печат два лекционни цикъла на Р. Щайнер: „Преломната следвоенна епоха и ней-

ните социални предизвикателства“, GA 186 и „Духовни сили в съвместния живот на старото и младото поколение“, GA 217.

ЖИВОТО МИСЛЕНЕ С ОСНОВНИТЕ ЦВЕТОВЕ

През януари 2022 г. Волфганг Петер започна курс от единадесет лекции, който беше излъчен на живо. Волфганг Петер проведе упражнения, които биха могли да дадат на участниците предложения за справяне с доста ежедневни неща. Например, какъв е ефектът на цветовете върху хората, или каква е разликата в усещането от

триъгълника или квадрата. Този курс не се провежда по предварително изградена схема или план, а по-скоро упражненията се основават на въпросите и нуждите на участниците. Представяме ви лекцията на Волфганг Петер "Предложения за живо мислене", изнесена в Брун ам Гебирге, Австрия.

Искаме да влезем в кръга от упражнения, като се посветим на сетивното възприятие за основен цвят. Например, можем да вземем цветен лист хартия, да фокусираме погледа си върху него и да изчакаме да видим как ни влияе цветното поле. Моля, опитайте се да се изключите или игнорирайте мислите си! Оставете цвета да действа, отделете време и изчакайте търпеливо, докато получите усещането, че наистина интензивно сте поели цвета. След това приберете цветния лист хартия, затворете очи и наблюдавайте изображението, което сега излиза отвътре. Направете го живо, опитайте се да не насилвате нищо, но оставете изображенията да излязат от въображението - без никакви действия от ваша страна. Колкото повече можете да се отворите отвътре, толкова по-лесно и по-интензивно могат да текат изображенията. Вътрешното отваряне помага, защото живите вътрешни образи са неизчерпаеми, а развиващите се взаимодействия са отворени. След тази част от упражнението можете да си зададете следните въпроси:

• Каква беше моята субективна, лична реакция към цвета?

- Какви живописни възприятия се вляха в мен?
- Каква беше същността му?
- Какви усещания или качества на душата възприех?
- Какво се промени в мен след това упражнение?

Разширяваме упражненията с цветовете

С нашия външен свят ние стоим само в половината от реалността, света на обектите. Нашите упражнения за цвят се отнасят и до сетивния свят, света на обектите. Но можем да добавим нещо към това. Ние се свързваме с цветовете

по желание и по този начин можем да ги преживеем. Ако останем във външната страна, цветът ще ни каже твърде малко за себе си. Нито пък сме в реалността на цвета, когато го срещаме с Аза си. Цветът е толкова красив или толкова отблъскващ. Изкуството е да се свържем с това, което идва отвън, дълбоко в нас. Един добър начин да задълбочите упражнението за цветовете е сами да поставите цветовете на хартия, да ги проектирате и да наблюдавате как взаимодействат помежду си. Как цветовете на дъгата взаимодействат помежду си? Как се разбират? Как цветовете говорят помежду си? Какво чувствате с различните цветовете?

Съзнателна вътрешна активност в сетивните възприятия

Колкото по-съзнателно и активно схващаме сетивния свят, толкова повече той ни се разкрива. Ако обърнем внимание на това как цветовете, тонове и звуците се различават от тактилните преживявания, можем също да научим, че има много различни сетивни светове. Колкото повече осъзнаваме вътрешната си дейност, толкова по-разнообразно става богатството ни от сетива! За да развиете живо мислене, е необходимо съзнателно и активно да схванете това, което имате пред очите и ушите си. Можете да се стремите към истинско задълбочаване! Красивият термин „рисуване на вътрешни образи“ е измислен от физика Волфганг Паули. Без тази съзнателна вътрешна дейност всичко остава повърхностно и не ни доближава нито крачка до целта ни да изградим жив ум! Искате да удължите пътуването към откритията. Опитайте се да наблюдавате „плуването на цветовете един в друг“ и обърнете внимание на вашите преживява-

ния. Във взаимодействието между светлината и тъмнината се създават цветовете. Активните цветовете се създават чрез затъмняване на светлината, пасивните цветовете се създават чрез изсветляване на тъмнината. Може би сега ще се почувствате вдъхновени да разгледате по-отблизо „Теорията на цветовете“ на Гьоте? Цветовете трябва да ни придружават още повече. Сега проучете как цветовете и формите се разбират помежду си. За да направите това, изрежете кръгове, триъгълници и квадрати от различни цветовете и се потопете в тяхното съзерцание. Задайте си следните въпроси:

- Кой цвят хармонира с коя форма за вас?
- Има ли комбинации, които изобщо не ви се струват правилни?

Това са въпроси, които могат да ни доведат до изненадващи нови открития и възпращащи вътрешни преживявания.

Практикуване на гласните

След като преживяхте цветовете и формите в предишните упражнения, сега се опитайте да ги преживеете в самия език. Езикът е тясно свързан и с двете! За да започнете с новото упражнение, първо се опитайте да усетите стремителната сила в тялото си: Застанете само на единия крак и внимателно затворете очи. Уверете се, че можете да се държите здраво, ако е необходимо! С отворени очи можете да подравните вертикалите, но със затворени очи тази външна помощ, която е толкова важна за ориентацията, липсва. И бързо ще забележите, че трябва да правите балансиращите движения на махалото и да сте постоянно активни, за да поддържате изправената си стойка. Между другото, това упражнение помага за укрепване на съзнанието ви. Сега отворете очи отново и започнете със самото упражнение, игригото тонизиране на гласните А, Е, I, О и U. Опитайте се също така да разберете как гласните могат да се променят с височината. Може би имате задръжки в началото да отворите устата си наистина широко? Опитайте се да преодолеете това вътрешно съпротивление постепенно! Отделете време за упражненията, защото отнема малко време, преди да можете напълно да се потопите в преживяването на звуците. Но си заслужава! Обърнете внимание кои импулси и въпроси постепенно възникват във вас. Можете да потърсите отговорите на въпроси като:

- Как се образуват устните ми, когато отделните гласни са тонизирани?
- Кои речеви органи се използват за озвучаване на гласните?
- Кои мускули се движат?
- Какви усещания изпитвам, когато чуя звука?
- Тонове по-скоро светли ли са или по-скоро тъмни за мен?
- Светлото и тъмното поражда ли усещане за цвят с течение на времето?
- Усещам ли вибрация в тялото си, когато звуците звучат?

• Мога ли да открия откъде в тялото произхождат звуците?

- Вибрациите имат ли отражение върху самия звук?
- Как се чувствам след тези упражнения?

И накрая: чувствам ли промяна в ежедневието си, когато говоря с хората?

Тон със съгласните

В предишното упражнение можехме да чуем звука на гласните. Сега искаме да изследваме звука на съгласните в различните резонансни пространства на нашето тяло. В същото време можем да усетим преживяването на формата в съгласните и съзнателно да възприемем движенията на нашите речеви органи. За да направим това, трябва да формулираме съгласните много ясно и отчетливо, колкото по-дълго звучи една съгласна, толкова по-интензивно тя да се чува и усеща. Можем да изпитаме звуците наистина силно, ако задържим движенията с ръце и крака. В резултат на това звукът навлиза много по-дълбоко във формирането на речта и в нашето вътрешно преживяване. Като наблегнем на съгласните, възприятието ни се променя и ще видим ясна активност в резонансите ни пространства. Ако човек обърне внимание на звука, когато той изчезва, тогава той продължава да звучи във физическото тяло, после в етерното тяло и накрая в астралното тяло. Най-добрият и лесен начин е да започнем с Б, оригиналната съгласна. Това е чистото издишване и почти не оказва никакво съпротивление. Н се премества в тялото с дълбоко издишване и вдишване.

Ако се фокусираме върху вдишването, тогава сме повече вътре в себе си. Когато издишаме, ние се отваряме и се движим към космоса. В същото време обаче можем да почувстваме как например А бавно се свързва с Н – НННааа.... Или можем да наблюдаваме как например се натрупва съпротивление с S след Н – НННsss

- Какво преживявате в Б, например?
- Какви форми и движения усещате в речевите си органи?
- И какво чувствате например с експлозивния ТТТ?
- Какво се случва във вашите резониращи тела и речеви инструменти?
- Забелязвате ли разлика между отделните съгласни?

Можете да искате да изпитате какво е да звучат съгласните и гласните заедно. И двете заедно образуват едно цяло. Ако го отнесете към целия език, то съответства на човека като цяло. Човекът е този, който изпитва усещанията в гласните и формите в съгласните. Всички те в крайна сметка се намират в телата ни. Играйте с различните съгласни и гласни, в зависимост от настроението ви или както се чувствате. Няма определени правила. Вие сами решавате как искате да се справите с различните звуци и това е ваше лично, уникално преживяване. Да, дори можете да кажете, че търчете свой собствен фин килим с него!

Рудолф Щайнер е казал: „В онези дни Духът на зем-

ното съществуване е дошъл при Духа на небето и е казал, умолявайки: „Аз знам как да говоря с човешкия дух, но моля този език, чрез който Сърцето на света знае как да говори на човешкото сърце. Тогава добрият Дух на небето е дал изкуството на моления земен Дух.“

Преживяването на Словото

Упражненията със съгласни и гласни наистина се нуждаят от време, за да им се насладите напълно и да можете отново и отново да откривате нещо ново. Заслужава си! Когато практикувате, обърнете внимание на вдишването и издишването, защото дъхът ни носи душата ни. Ритмът на вдишването и дълбокото издишване играят важна роля за нашето здраве и могат да облекчат напрежението много ефективно. Обърнете специално внимание на звука и вибрациите на гласните! Докато произнасяте всяка съгласна, наблюдавайте как трябва да подготвите тона. Как се образува? Изберете една проста дума и я произнесете ясно с различни тонове. Не е задължително да е силно! Запитайте се:

- Как да изпитам гласните и съгласните в тази дума?
- Какъв ефект имат гласните върху съгласните?
- Променя ли се нещо в съзнанието ми, ако премина

към ежедневието език?

Опитайте се да пренесете думата, която сте избрали, в картина и нарисуйте само настроенията, които сте преживели в тази дума. Позволете на цветовете и формите просто да се появят интуитивно!

Съчетаване на езика с движението

„Словото тече точно в средата право през мен.

В средата на думата тече Азът.“ Рудолф Щайнер

Това е прекрасно упражнение, което можете да направите добре заедно с предишните упражнения с гласните и съгласните. Въпросът е, че трябва да комбинирате звука със собствените си жестове и движения. Фокусът е върху вашето спонтанно живо движение, което трябва да идва от вашето вътрешно преживяване, а не е предопределено от стандартизирано движение. Само ако идва от вас самите, тогава е автентично и честно. Ако това не е така, тогава не се стига до преживяване, защото главата е много напрегната, за да направи това, което е дадено.

Застанете свободно, изправете се и почувствайте вътрешното си пространство. Влезте във вътрешния си център с това чувство, създайте пространство със съгласните и гласните. Произнасяйте силно и тихо, по-високо и по-дълбоко, по-силно и по-нежно. Оставете звуците да текат отвътре във всички посоки. Бъдете отворени и се оставете да се вдъхновите от спонтанното движение, което се чувствате принудени да предприемете. Ако е автентично и спонтанно, тогава не може да е погрешно.

- Какви звуци и движения сте създали?

- Как преживяхте упражненията?

- Това, което сте преживели, все още ли живее във вас?

Волфганг Петер

ДУХЪТ НА 18 ВЕК СЕ ОГЛЕЖДА В ДУШИТЕ НА ТРИМА ТВОРЦИ

КАРМИЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ЗА ЛУДВИГ ВАН БЕТОВЕН

Ойген Колиско (1893 - 1939), лекар и ученик на Рудолф Щайнер, близък приятел на Валтер Йохан Щайн. Той пише биографични бележки от ученическите си години до последните години от живота си, които са публикувани в английското списание „The Modern Mystic“. Сред тези статии са биографичните бележки за Бетовен, които по изключителен начин съчетават онези области на интересите на Колиско, които са проявени още в дома на родителите. Майка му е пианистка, а баща му е лекар. Музиката на майка му и медицината на баща му са тези две области, а самият той избира професията на баща си. Той прави музиката видима и удивително прониква в миналото възплъщение на великите композитори.

ри. Този вид биография веднага предизвиква сравнение с биографичната техника на психоанализата. Там откриваме и опити за многостранно изясняване на телесните и душевните процеси с художествената (или друга) дейност, пропити с желанието да се стигне до някаква по-дълбока биография. Самият основател на психоанализата Зигмунд Фройд (1856 - 1939) дава подобен модел в статията си за детството на Леонардо да Винчи (1910). Психоаналитичната биографика се превръща в чиста карикатура на идеала, която при Колиско е изведена по изключително майсторски начин.

Андреас Брахер, Хамбург

Два факта от биографията на Бетовен предизвикват най-голям интерес. Той е блестящ композитор и същевременно е глух. Оставайки дълбоко нещастен, той създава възвишени и величествени творби. Казват, че Бетовен е бил холеричен. Неговият дух е един от най-революционните. Той никога не е ласкаел своите покровители, принцовете. Един ден княз Лихновски поканил френски генерал и няколко офицери да го посетят. Един от офицерите попитал Бетовен дали може да свири на цигулка. Бетовен не си направил труда да отговори. Когато принцът поискал да свири, пос-

ледвала неловка сцена: Бетовен напуснал двореца, въпреки силния дъжд, след което написал на принца: „Принце мой! Това, което сте вие, ви е дадено случайно и по рождение. Това, което съм аз, идва от собствената ми сила. Има много князе, ще има още хиляди, но Бетовен е един!“

Да вземем друг пример. Когато Наполеон спечелил битката при Йена през 1806 г., Бетовен казал: „Жалко е, че не владее изкуството на войната, както владее изкуството на музиката – сякаш да го побежда.“ Следващият не по-малко значим инцидент се случва по време на една среща със се-

мейството на кайзера, когато Бетовен е бил на разходка с Гьоте. В писмо до Бетина фон Арним той описал тази случка по следния начин: „Когато двама души като мен и Гьоте се съберат, висшите господа трябва да разберат кой може да се счита за велик. Вчера, на път за къщи, се запознахме с цялото семейство на кайзера. Видяхме ги отдалеч и Гьоте пусна ръката ми, за да мине встрани от пътя. Исках да му кажа нещо, но не можах да го накарам да направи крачка напред. После дръпнах шапката си по-дълбоко, закопчах палтото си и, кръстосвайки ръце, минах през тълпата. Принцовете и свитата им се наредиха отстрани на пътя. Херцог Рудолф сваля шапката си, принцесата първа ме поздрави първа.“

Бетовен наистина е бил голям индивидуалист и също така индивидуализира музиката. Ако сравним Бетовен с Бах, Хайдн или Моцарт, можем да почувстваме, че цялата им музика завладява човешките души, докато музиката на Бетовен е адресирана директно към елемента на индивидуалната воля. Семейството му не му е донесло нищо друго освен нещастие. Неговите биографи са единоплушни, че бащата на Бетовен, Йохан, е красив, но разпуснат и безполезен човек, който заема позицията си на придворен музикант на курфюрста на Кьолн благодарение на влиянието на баща си. Дядото на Бетовен също е придворен музикант, „малък, мускулист, с необичайно живи очи“. Баба му, както казваха, го изпи. След смъртта на бащата на Бетовен курфюрстът е написал в писмо до рицарския маршал: „Смъртта на Бетовен означава голяма загуба за събирането на данъци върху напитките“. Други членове на семейството също са имали тази тенденция.

Лудвиг ван Бетовен е претърпял много скърби, причинени от братята и племенниците си. Те са отровили живота му във Виена. Той не е наследил нищо друго освен тежко наследствена болест и е починал от чернодробно заболяване, от което е страдал през целия си живот, въпреки че никога не е пиел. Аутопсията след смъртта установява чернодробна атрофия и воднянка, които обикновено са следствие от алкохолизъм. Той дълбоко е обичал майка си, която е имала нежен и благороден характер. Тя умира, когато той е на седемнадесет години. От баща си наследява физическите качества, от майка си - нежната душа, която съжителства в него с постоянство и активна сила. Неговият гений не може да бъде обяснен с наследственост, а само с ужасен раздор във физическата му природа. Баща му се е опитал да направи чудо от него - и от ранно детство той наистина е добър пианист. Съдбата го събира заедно с Моцарт. „Не го изпускайте от поглед“, пише Моцарт, „един ден целият свят ще говори за него“. Моцарт умира скоро след това и когато двадесет и една годишният Бетовен пристига във Виена, неговият приятел граф Валенщайн му пише писмо, което разкрива духовната приемственост с гения на съвременната музика: „Скъпи Бетовен! Отиваш във Виена, където невъзможните ти желания най-накрая ще се сбъднат. Геният на Моцарт плаче и скърби за своя ученик. Той намира добро убежище в неизчерпаемия

Хайдн. Чрез него той би искал да разшири връзката между вас. Чрез усърдна работа ще получите духа му от ръцете на Хайдн.“

Съдбата го довежда в точното време до мястото на големите му духовни постижения, в момента, когато собствените му сили са напълно разбити, както се случва, когато навършва двадесет и една години. Това е едно прекрасно „съзвездие“. Бетовен, чиято мисия е да индивидуализира музиката, среща душата на Моцарт, когато се ражда собственият му Аз. Това се случва по време на Френската революция. Тя може да бъде определена като кризисна точка на индивидуализацията.

Удивителен феномен е фактът, че Бетовен е бил глух. Първите признаци на глухота, които се влошават, се появяват на тридесетгодишна възраст. През 1801 г. той пише за пълното си объркване: „Само небето знае какво ще излезе от мен. Колко често съм проклинал състоянието си. Плутарх ме научи да се смирявам пред съдбата.“ Глухотата, която се проявява постепенно, не е излекувана, въпреки че той се консултира с много лекари. Забелязвайки за първи път признаци на глухота през 1815 г., Бетовен пише за това на английския си приятел Чарлз Нест. Един ден, докато работел върху операта си, бил прекъснат от един тенор. „Скочих в ярост и паднах на пода, както актьорите са свикнали да правят, но когато станах, бях глух, и това продължава оттогава.“ Дори ако този инцидент не е непосредствената причина за неговото нещастие, все пак е изключително интересно да се види дали има връзка между холеричния темперамент и глухотата. Дали психологическата причина за глухотата е изразена в силен гняв. Той не може да „чуе“ нищо.

От друга страна, черният дроб е свързан с работата на жлъчката, а при холеричен темперамент работата на черния дроб винаги е нарушена. От духовната физиология на човека е известно, че силите на човешкия Аз изработват целия организъм. Захарта се съхранява в черния дроб, който след това се освобождава, за да потече в мускулите и да се превърне в източник на мускулна активност. Поразително е, че Бетовен, който извежда такава силна индивидуална енергия в музиката, е удивително нерешителен в ежедневието. Дори и в най-малките неща. Биографът му У. Т. Търнър, от чието образцово произведение „Бетовен“ тук са посочени някои цитати, пише: „Щом се настанеше някъде, веднага беше недоволен от апартамента и не се успокояваше, докато не намери друг дом. Случвало се е дори и това да наеме няколко апартамента едновременно. Той е втори Херкулес на нерешителността. Не можеше да реши кой да предпочете.“ В едно писмо от негов приятел откриваме следното: „Бетовен може да се счита за най-висшия пример за сила на характера и героична воля сред всички творчески хора, но има много неща, които предполагат, че в практическите неща от ежедневието той най-често е нерешителен“.

Силата на решителността се пренася в музиката му. Фактът, че е бил толкова нерешителен в ежедневието, показва, че движението на силовия поток, който от черния

дроб носи енергия на крайниците, е било трудно за него. Ушите, черният дроб и крайниците работят заедно. Те образуват органична система, чрез която се проявява човешката воля. Това обяснява дълбоката връзка между музиката и волята. Бетовен се бори с този недостатък, но холеричният му темперамент само изостря всичко. Нека се опитаме да обясним това. Когато мускулите се движат, те вибрират. Лекар, който следи движението на мускулите чрез стетоскоп, може да чуе тон. Ние самите не можем да го чуем, но със силата на този „тон“ движим мускулите. Това е нашата воля. От друга страна, има нещо противоположно в ухото. Тонът се чува от вътрешната ни способност да възприемаме. Ухото възприема движенията и вибрациите на въздуха и така се ражда звукът. Нашата воля е дълбоко свързана с музиката, която чуваме. Но как ни изглежда човек, който слуша музика? Той остава неподвижен. Всички движения, които би могъл да предаде на крайниците си, той насочва към ухото. Дори устата, затворена от напрежението на мускулите, се отваря. Когато слушате, потокът от движения е насочен навътре. Черният дроб е посредникът в тази полярност. За музикант с холеричен темперамент всичко това работи като отмъщение.

Така възниква удивителният факт, че истинската музика на Бетовен започва от момента на глухотата. Годината 1800 е прагът на новата музика и глухотата. Бетовен е на 30 години. Музикалните способности по никакъв начин не са нещо, което не е свързано с тялото. Те се основават на тялото, както е казано. Това, което е нормално във всяко човешко същество, е една ужасна борба в тялото на Бетовен. Ако би бил здрав, той никога не би създал такава музика. Той

побеждава болестта си, като променя посоката на нейните сили и я издига до героизъм. Тялото му трябва да страда от това. Физическите му уши са били глухи, а черният му дроб сбръчкан. Да, болестта на гения е напълно различна от болестта на обикновения смъртен. Всеки знае, че „перлата е болест“. Музиката на Бетовен е неразривно свързана с глухотата му.

Тук навлизаме в сферата на съдбата. Получавайки най-дълбоко впечатление, ние усещаме една митологична природа на образа. Подобни образи откриваме и в гръцката история на боговете. В гръцката митология има изображение на великата борба на титаните срещу боговете, което магически се разкрива при изучаване на съдбата на Бетовен: Прометей.

Вярвам, че много от мистериите около образа на Бетовен могат да бъдат изяснени, ако видим в него ново възплъщение на историческия герой Прометей. Той е предвестник на нова музика. Делото на Прометей, което някога е било извършено в гръцкия свят, е трябвало да се повтори в областта на музиката. Симфонията на Ероика трябва да продължи да живее, преди да може да бъде записана. Бях дълбоко трогнат, когато преди известно време чух от един известен музикант, че Рудолф Щайнер му е казал: „Бетовен е Прометей“.

Ойген Колиско

Това изследване на Ойген Колиско е намерено в архивите му под формата на нередатиран ръкопис, написан на немски език. Досега то е отпечатано само в английското списание: Eugen Colisco. „Прераждане“ и други есета“. Борнемонт, 1978.

РОДЕН ПРЕЗ НОЕМВРИ

На 10 ноември 1759 г. в Марбах започва земният живот на една индивидуалност, която идва на Земята, за да обясни какво е радостта и щастието. Един друг мислител се ражда също през ноември, 62 години по-късно, за да поясни на читателите си, че онзи, който иска да бъде щастлив, преди всичко трябва да се научи да страда. Странанието се разглежда като предпоставка за щастието и радостта. Той е духовен наследник на онези мислители, които през 18 век търсят отговорите на въпроса за връзката между страданието и щастието. Роденият на 10 ноември 1759 г. в Марбах е Фридрих Шилер, който с избора на тази рождена дата е избрал един много труден земен живот, изтъкан от страдания и скърби. В неговата поезия радостта е свят олтар. Тя е божествен дар, златен лост на вечността и движеща сила на световния часовник... Този поет сваля една имажинация на радостта и подарява на човечеството една възможност да търси нейното преживяване. Но не винаги неговият избор е бил такъв.

Рудолф Щайнер определя Фридрих Шилер като личност, която е силно повлияна от Сатурновата сфера. От него научаваме, че тази индивидуалност е живяла в Рим през 2 век, където се е сблъскала с цялото доброволно мъчениче-

ство на християните в Римската империя и е била въввлечена в житейските бури, свързани с разпространението на християнството. Според Р. Щайнер, върху тази индивидуалност се излива такова изобилие от блага и злини, че на преклонна възраст тя се изправя пред мъчителния въпрос: „Къде е тук мярката? Нима в света няма друго освен изцяло добри или изцяло зли постъпки?“ (GA 240) Острите и мъчителни преживявания от римската инкарнация се смекчават донякъде, когато той се инкарнира отново в 11 век като женска индивидуалност. След това в средата на 18 век започва неговият земен път като Фридрих Шилер. Това е най-краткият му земен живот, в началото на 19 век той умира на 45 години. В търсене на баланса между доброто и злото, Ф. Шилер преодолява убеждението, че на света има само зло и само добро. Това негово преодоляване е следствие от дейността му в Сатурновата сфера, за която Р. Щайнер обяснява следното: „Кармата на Шилер, у когото беше живо това, което изпита по време на римския период, след като мина и през средновековната женска инкарнация, тази негова карма беше специално подготвена в сферата на Сатурн, докато душата му се развиваше между смъртта и новото раждане.“

(GA 240). Шилер умира в средата на своята Марсова възраст, за да се превърнат в небесни дела онези негови земни дела, които той щеше да сътвори на Земята през следващите 45 години. Рудолф Щайнер проявява специален интерес към този творец, още когато е съвсем млад. Едва двадесет и пет-годишен той пише неговата биографична скица, но много по-късно разкрива пред читателите Сатурнова му карма. Когато човек си служи с науката на посвещението – обяснява Р. Щайнер – е необходимо самият той да е навлязъл в напреднала възраст. Едва след своята 63-та година той разкрива предишните инкарнации на тази индивидуалност. От GA 240 ние научаваме, че Шилер развива специалната способност да се вглежда назад в миналите събития, тъй като той изработва своята карма главно в сферата на Сатурн. Именно затова Шилеровата душа разполага с грандиозен ретроспективен поглед към цялото минало, което е свързано с нейната карма. И сега тази индивидуалност избира един много труден земен живот, с цел дълбоко да се запознае със страданието, а страданието да бъде претворено във вдъхновение и радост. За характера на едно такова вдъхновение можем да прочетем следното обяснение от Р. Щайнер в биографичната скица от 1896 г.: „Животът създава неприятности и скърби. Той изисква задължения и работа, но ни дава също и радости, и красиви часове. Сред най-големите радости са тези, които великите мислещи хора ни подаряват със своите творби. Сред най-красивите часове са онези, в които получаваме духовна храна от тях. Чрез тези творби ние се укрепваме в борбата за живот. Както нашето тяло не може да живее без физическа храна, така и душата ни не може без духовна храна. Човек, който не се интересува от произведенията на поети и мислители, може да има само груб и беден ум. Но той ще има много по-трудна съдба от този, който познава духовните творения. Защото едно стихотворение може да му помогне през много тъжни часове. Без да забелязваме, нашият характер се облагородява, когато поглъщаме творенията на поетите. Фридрих Шилер е поет, чиито думи трябва да проникнат дълбоко в сърцата ни, защото всичко, което ни е дал, е казано от сърце. Колкото повече човек го опознава, толкова повече се възхищава на високия му Дух и обича благородната му душа.” (GA 33). Този негов земен път, чието начало е в средата на 18 век, се превръща в постоянна борба за живот, увенчана с успеха, който се дължи на неговия необикновен талант, на гениалните му творби и на духовната храна, която получава от тях.

В същата биографична скица Р. Щайнер разглежда преди всичко неговите драми. Съдбата на Шилер през призмата на неговата поезия е разгледана много години по-късно, защото към тази необикновена личност Р. Щайнер се връща многократно. Повишеният интерес към драмите му се дължи на онзи негов далечен ретроспективен поглед, с който той е способен да се връща много назад в миналото, а после да ги поднесе на зрителите в образите на Дон Карлос, Вилхелм Тел, героите на „Разбойници” и „Коварство и любов”. Шилер превръща драмата в едно несравнимо преживяване, което Рудолф Щайнер обяснява така: „Той е роден драматург в най-висшия смисъл на думата. Шилер гледа на театъра като на храм, в който зрителят не само трябва да се забавлява,

но и да бъде назидател. Той се чувства като жрец на изкуството, за когото творчеството е нещо свещено. Усещаме това, когато седим в театъра, когато зрителите и неговите герои се появяват пред нас.” (GA 33)

Драматизмът в самия живот на Шилер се разгръща между многобройните му неуспехи, провали, уволнения, загуби, отчаяния и тръгване отново напред към началото, към новия творчески подем, който никои не очаква и не може да обясни. Гьоте е категоричен, че този драматург е най-великият му съвременник. А Р. Щайнер казва, че той е толкова велик като човек, колкото и като поет. Неизброими са бедите и неприятностите, с които Шилер се сблъсква в различни етапи на живота си. Като ненадминат познавач на скръбта, той споделя, че големите страдания в живота ни са причинени не от онези, които мразим, а от тези, които обичаме. Пътят на страданието причинено от онези, които обича, започва още в най-ранната му възраст и го довежда до онази творческа метаморфоза, която само родените през ноември владеят както никои друг. Семейният живот на Шилер е много щастлив и хармоничен. През 1790 г. той среща любовта на живота си, изгражда сърдечна връзка с нея и създава семейство. В брака си с Шарлот фон Ленгефелд той намира всичко, към което се стреми неговата извисена душа. Рудолф Щайнер казва, че когато прочете какво пише Шарлот Шилер за съпруга си след смъртта му, човек се възхищава от такава връзка, която обединява тези две души, всяка от които е уникална по рода си.

„Един от плодовете на неговите философски изследвания са великолепните „Писма за естетическото възпитание на човека“, в които той илюстрира възпитанието на човека чрез изкуството.” – казва Р. Щайнер в GA 33. Той нарича неговите стихове и драми безценно наследство за човечеството. Според Р. Щайнер, малко поети могат да се сравняват с Шилер по отношение на жизнеността на езика, което можем да видим във всеки негов стих:

<i>Пролетна роса покрива</i>	<i>да сте равни отсега.</i>
<i>прелестните ви челца.</i>	<i>Нека пролетната младост,</i>
<i>Ще сведа над вас простора</i>	<i>нека есенната жал</i>
<i>и небесната дъга,</i>	<i>върнат прежната ми радост,</i>
<i>та по багри на Авора</i>	<i>върнат моята печал!</i>

Това е откъс от стихотворението „Церера”, написано в един от неговите периоди на творчески подем, но в някои моменти се появяват паузи в поетичното му творчество. Точно в такъв момент Шилер среща Гьоте за първи път през 1788 г. Тяхното приятелство не възниква веднага, но Гьоте решава, че трябва да помогне на този талантлив човек, доколкото може. Негово дело е полученото от Шилер професорско място по история в университета на Йена. Тогава Шилер се потапя в историята и написва „История на Тридесетгодишната война”. Шилер и Гьоте отново се срещат при основаването на новото списание „Хорен”. Тогава се създава една творческа и приятелска връзка, която продължава до смъртта на Шилер. Двата работят съвместно и създават Ваймарския театър. Малко по-късно настъпва новият поетичен подем, в който са написани най-силно въздействащите стихотворения на Шилер: „Песента на камбаната”, „Водолазът”, „Графът на Хабсбург”, „Жеравите на Ибикус”,

„Алпийският ловец“, „Пръстенът на Поликрат“ и „Силата на песента“. Ето един откъс от „Силата на песента“:

*Така, без земните вериги,
когато звънне песента,
човек се радостно издига
в селенията на Духа -
на Боговете равен става,
догдето песента звънти,
ни зла съдба го наранява,
ни друга сила го гнети.
Изчезват грижите, догдето
е в плен на песента сърцето.*

Изяснявайки необикновения талант на Шилер, Хеннинг Шрамм посочва преди всичко изтощаващия характер на неговото въодушевление. Според него, в това въодушевление живее огънят на Сатурн. Хеннинг Шрам твърди, че идеите на неговите стихове и драми са някакъв вид духовно освобождаване, изтръгнато от собственото му тяло. Въодушевлението съсипе в буквалния смисъл тялото на Шилер, което Хеннинг Шрам пояснява така: „Самопожертвователността спрямо някоя идея в душевното и саморазрушителното в телесното са сатурнови процеси, които могат да бъдат установени при Шилер. В него често намираме меланхолията, но от другата страна са въодушевлението, импулсивността и огромната мисловна сила, която се освобождава от нейната обвързаност в телесното чрез разграждащите сили. И при сатурновите хора може да бъде освободена в излишък.“ Няма нищо изненадващо в това, че един толкова изтощителен ентусиазъм не може да продължава много дълго. Земният живот на тази индивидуалност през 18 век е твърде кратък, защото душата се разкъсва в своя устрем към идеалите на бъдещето, а мисълта е изцяло съсредоточена върху дълбините на мистериите. През последните четиринадесет години от краткия си живот Шилер боледува от туберкулоза. На 09 май 1805 г. той умира от това заболяване, но заедно с него той носи и преодолява многобройни органи

поражения: двустранни белодробни огнища с десностранен емпием, субфреничен абсцес в дясно, хроничен илеус в резултат на сраствания в коремната кухина от специфичен перитонит, хроничен миокардит, спленомегалия, хроничен гноен пансинуит. Някои лекари изказват съмнение, че леталният изход е настъпил в резултат на отравяне с *Aconitum Napellus*, но това е външната страна на неговото дългогодишно изгаряне. През годините на неговата творческа активност сатурновият огън постоянно го изгаря отвътре. Можем да предположим, че тази необикновена личност е носела страданието си със стоическо търпение, но това е едно погрешно предположение. Защото търпението не е най-силната страна на родения през ноември. Когато страда, той се преобразява, вътрешно изгаря и отлита. Неговата силна страна е метаморфозата. Роденият през ноември живее огнено и дръзко, действа решително и смело, а когато земните събития стават непоносими за него, той къса земните връзки и се превръща в птица. Фридрих Шилер е бил една ранена птица през последните четиринадесет години на краткия си живот. Онемял пред божественото съвършенство и вгледан в небето, той е носел страданието си до момента на своето отлитане, което поетът доверява на читателите в „Раздаването на Земята“. В това стихотворение той споделя, че всеки поет е един бездомник на Земята, но винаги живее високо над земните блага, приютен в дома на Бога. Всеки роден през ноември е носител на могъщата духовна сила, която движи земните му дела, но само роденият на 10. 11. 1759 г. може да превърне театъра в свой дом, а драмата в свой начин на живот и чрез изкуството да приобщава зрителя към идеите устремени към бъдещето. Съпричастни към неговите дела и идеи са многобройни мислителни от неговото време, както и гениални творци като Бетховен, който създава финалното престо на своята девета симфония по стиховете на Шилер. Мистерията на всяка от тези две личности може да бъде разгадана, когато човек се вижда дълбоко в Духа на 18 век.

Веселина Велкова

РАЗКРИТАТА ТАЙНА НА ВОЛФГАНГ АМАДЕУС МОЦАРТ

Необикновеният, изпълнен с чувства живот на Моцарт е прекъснат на 5 декември 1791г., когато геният е бил на 35 години. Безспорно е, че без изкуството на Моцарт, нито една от областите на музикалното творчество вече не е мислима. В музиката от онова време няма клон, който да не е обогатен от творчеството му, което обаче е притиснато от обстоятелствата на живота му, особено в покъсните му години, когато работи под контрол, за да поддържа живота си. Биографията му е изключителна, изпълнена е с екстремни ситуации. Поради постоянното напрежение в отношенията с баща си, той често пътува в Европа и се среща с най-големите музиканти на своето време, писатели, членове на кралски домове и други. В много от писмата му е отразена преливащата радост от живота, свързана с най-дълбоките хуманистични възгледи, както и

непримиримостта към застоялите традиции на времето, към светските и духовните власти. Той протестира срещу всяка външна принуда. В неговата загадъчна личност винаги и навсякъде срещаме нещо, което не се вписва в дадената рамка. Такава личност изисква интерпретация. Няма човек, който да не бъде изненадан от тази личност. Тя е едно движение в потока на времето, течащо назад.

В този контекст трябва да се разгледат легендите за ранната му смърт. За самия Моцарт заповедта за композиране на Реквиема е загадъчна. По всяка вероятност Моцарт не е умрял от ръцете на мистичен посетител-клиент или от ръцете на колежата си Антонио Салиери. Салиери няма ни най-малка причина да завижда на Моцарт, тъй като творбите му са най-успешните във Виена. По това време Салиери е най-известният виенски композитор.

Абсурдна е и версията, че Моцарт е бил отровен от своите „приятели масони“, защото те добре са знаели, че ако се бяха опитали да направят нещо подобно срещу композитор, известен в цяла Европа, щяха да бъдат репресирани от император Йозеф II и дейността им щеше да бъде ограничавана. Разобличаването на масонските тайни в операта „Вълшебната флейта“ също не може да се разглежда като предателство, тъй като мистерията може да бъде разбрана само от онези, които вече са запознати със същността на въпроса. Има предположения, че Моцарт е починал от болест (Лудвиг Кьопер, „Смъртта на Моцарт. The Mystery Solved“, Кьолн 2004), че смъртта е причинена от лечение със силни лекарства, но това по никакъв начин не разрешава мистерията около смъртта на Моцарт, защото остава въпросът: защо смъртта е настъпила в толкова ранна възраст.

Мистерията на индивидуалността на Моцарт несъмнено е свързана с принадлежността му към масоните. На 14 декември 1784 г., само няколко седмици след приемането му във Виенската ложа на благотворителността, той се издига от „чирак“ до „майстор“. А в рамките на масонската йерархия това трябва да се разглежда като необичайно бърз напредък. Има голямо значение това, че Моцарт все повече свързва музикалните си произведения с ритуала и обичаите на масоните. Това довежда до създаването на произведения с нова форма, които са използвани в религиозните действия. Необходимо е да се напомни за способността на Моцарт да повтаря наизуст в обратен ред дългите музикални фрази на импровизациите. Това виртуозно овладяване на потока на времето, протичащ в обратна посока, прави възможно свързването с висшите духовни сили. Те стават достъпни за музикалното умение на гения, което на определено ниво го доближава до света на духовната реалност. Навлизането в света на знаците и символите, култивирани в традиционната форма на масонството, отваря пътя към кармичния поток, който е централно свързан със способностите на Моцарт и задачите на неговото въплъщение по това време. Тези тенденции със сигурност биха довели до още по-значителни

последиви, ако Моцарт е бил предопределен да живее по дълъг живот. Външният ход на живота на Моцарт се изучава по такъв начин, че в него няма пропуски, но от друга страна, дори и външно проявеното в живота му е пълно с тайни, противоречия и мистерии. Не самите бурни факти са трудни за разбиране, а вътрешните мотиви и импулси, които обхващат тази личност. Индивидуалният почерк на тази личност е отделянето от традицията. Но какво, ако не гениалността, придава такъв чар на музиката му? На първо място, това е абсолютното преобладаване в нея на всички онези музикални стилове, които са били известни в културния регион на композитора. Той винаги може да намери подходящия тон, може да избере подходящия характер и идеалната форма за произведението, което композира. В същото време индивидуалният му почерк е скъсването с традицията.

Благодарение на изключителния си талант Моцарт изобретява безброй мелодии, безкраен мелодичен поток, който събужда у слушателите онова вътрешно настроение, запазено от векове, оставащо свежо и докосващо сърцата. Гледайки структурата на музиката му, човек е все по-изненадан. В крайна сметка анализът разкрива, че той действа най-силно именно когато се отклонява от общоприетите норми. Нито една част на сонатата не е подобна на друга. Първоначално темата е скрита, след това неочаквано модулирана, нарушавайки установените норми, сякаш се подиграва на занаятчийството и въпреки всичко това, а може би и точно заради това, създава благозвучни музикални образи. Именно на такива места, всъщност, срещаме самия Волфганг Амадеус Моцарт. Въпреки привидната дисхармония, той създава ред, който преминава през живота му под формата на неясни линии. Въпреки че това е описано достатъчно подробно, то все пак остава необяснимо. Музиката на Моцарт крие тайната си по особен начин в онези места, където звучи най-красиво, но именно там е най-трудна за разбиране. Нейният първичен източник трябва да се търси във висшите сфери на битието, с които геният е бил свързан по специален начин.

Волфрам Граф

ТРИТЕ НЕБЕСНИ ДЕЯНИЯ НА НАТАНОВАТА ДУША

Съгласно съвременната духовна наука първото от свръхсетивните деяния на Натановата душа се случва през последната третина на древното Лемурийско развитие. През това време за първи път след слизането на цялото човечество в обкръжението на Земята, след отделянето на Луната и изправянето на човешкото същество – от страна на противодействащите сили възниква опасност от израждане на онази най-древна и най-съвършена част на човешкото физическо тяло, която е свързана с неговите дванадесет сетивни органа. Като първи зачатъци на физическото тяло, тези сетивни органи са били заложени още в периода на Стария Сатурн. Те са заложени като праобрази на дванадесетте космически потока, произхождащи от висшите духовни същества на Първата йерархия, чийто външен израз са дванадесетте кръга на Зодиака. Заплахата в онова време, по думите на Р. Щайнер е, че „дванадесетте космически сили, действащи върху човека, биха попаднали в безпорядък за-

ради демоничните същества.“ Ако това би се случило, то „сатурновият човек“ щеше да изпадне в страшен егоизъм. Непосредствено в сетивните органи това би се изразило, например, в това, че при виждането в даден предмет околното нямаше да предава обективното възприятие, а щеше да изразява собственото си егоистично усещане за болка или блаженство от докосването до предмета. В резултат на това щеше да се появи опасност от попадането в безпорядък на цялото човешко развитие. „Луцифер и Ариман биха могли да доведат до безпорядък цялото човешко развитие, защото чрез своята изправеност човекът щеше да бъде изтръгнат от духовните сили на Земята.“ В тези думи на Р. Щайнер се съдържа голямата тайна на извършените тогава деяния. В най-висшите области на слънчевия живот Натановата Душа е пожертвала собственото си етерно същество за Слънчевия Дух на Христос. Благодарение на тази саможертва в по-ниските области на Духовния свят е възникнал човешкият

етерен образ. Тогава отново са били приведени в хармония дванадесетте космически сили, които действат върху изправения човек и са в основата на правилното развитие на неговото индивидуално Аз-съзнание. Дванадесетте му сетивни органа са получили такава степен на безкористност, че наистина са могли да си кажат: „Не ние, а Христос в нас.“

В началото на Атлантската епоха е възникнала втората опасност в хода на развитието на човечеството. Тогава нападението на луциферическо-ариманическите сили е било насочено към етерното тяло на човека и преди всичко към

седемте основни жизнени органа. Рискът за човека е бил да се превърне в послушно оръдие на преживяването на собствените си вътрешни органи. Това би се изразило, например, в това, че цялото му същество би се изпълнило само с чувството на желание или отвращение, в зависимост от това дали човекът е попаднал в област изпълнена с добър или лош въздух. И завинаги би била отнета от човека способността да действа творчески с помощта на Словото в обективния обкръжаващ свят, ако не се беше случило второто космическо събитие. То се състои в това, че Натановата Душа отново е решила да принесе себе си в жертва. Но този път действието е трябвало да произхожда не от висшите сфери на Слънчевия живот, а от онези, в които самото Слънце е

център на цялата планетна система: от сферата на седемте планети, които са макрокосмически праобраз на етерното тяло на човека. За да пожертва отново себе си за висшия Слънчев Дух на Христос, е трябвало силите на седемте планети да приемат в себе си Натановата Душа и тя за втори път да стане небесен Христофорус. Благодарение на това Христовото Същество така е преобработило събраните от Натановата Душа сили на отделните планети, че те са могли да въздействат хармонизиращо върху човешкото етерно тяло и да излекуват седемте основни жизнени органа. Подобно на сетивните органи те вече са могли да си кажат: „Не ние, а Христос в нас.“ А човешкото същество е получило възможност да стане един истински носител на Божествения Логос в своето развитие.

Третата опасност е била насочена към човешкото астрално тяло и преди всичко към трите му душевни сили: мислене, чувства и воля. Поради неправомерното въздействие на силите на Луцифер и Ариман, човешкият Аз щеше напълно да бъде сломен и погасен. В резултат на едно такова осакатено развитие човечеството постепенно щеше да се върне към своето животинско състояние, разделяйки животинската си природа на три вида: хора с едностранно развитие на мислите, с едностранно развитие на чувствата и с едностранно развитие на волята. Вътре в себе си

те биха носили драконообразна астрална природа. В Слънчевата сфера Натановата Душа отново се е изправила против тази нова опасност. В края на Атлантската епоха Натановата Душа отново се е потопила в Слънчевата сфера този път чак до самата Лунна сфера. Там е приела в себе си слънчевите сили отгоре, лунните сили от обкръжението и земните сили отдолу, в тяхното хармонично взаимодействие. За трети път Натановата Душа е станала носител на Христовите сили в Космоса. В резултат на това човешките душевни сили също са могли да си кажат: „Не ние, а Христос в нас.“

В тези три небесни деяния на Натановата Душа ние имаме трите степени на пронизването на трите човешки обвивки с космическите Сили на Христос. Следствие от това е излекуването на трите системи на човешкия организъм. Ние постепенно се приближаване към самото средоточие на човешкото същество, към неговия Аз, чието изцеление е свързано с четвъртото деяние на Натановата Душа, но този път вече на самата Земя. Било е необходимо Натановата Душа да извърши на Земята това, което тя вече три пъти е извършила в извънземния Космос. Непосредствено кармическо следствие от цялото й небесно развитие е появяването й в земното битие в Поврата на времената, спомена за което всяка година човечеството празнува на Рождество.

Сергей Прокофиев

Превод: **Веселина Велкова**

ЕВРИТМИЯТА КАТО ВИДИМ ГОВОР ВТОРА ЛЕКЦИЯ

ХАРАКТЕРЪТ НА ОТДЕЛНИТЕ ЗВУЦИ

Скъпи мои приятели!

След моя вчерашен опит да ви разясня в общи линии характера на самата реч и особеностите на видимия език на евритмията, днес ми се иска да изясня характера на отделните звуци, защото само с изясняване на вътрешната същност на отделни звуци наистина можем да разберем елементите на евритмичното. При това аз обръщам вашето внимание на това, че в живота на човечеството, в процеса на неговото развитие за това винаги е имало повече или по-малко ясно съзнание. Едва в наше време, както казах вчера,

по отношение на речта и използването й ние изсъхнахме. Винаги повече или по-малко ясно е присъствало съзнанието за това какво се съдържа в това звуково течение, в думите, а именно, че в съгласните звукове лежи отражение на образа на външните форми, т.е. ставащото навън, а в гласните - вътрешното преживяване.

Това съзнание, че при съгласните имаме външното, а в гласните - вътрешното, се е предавало в по-голяма или по-малка степен и във формите (изписването) на буквите, така че вече в първоначалните изписвания (особено, напри-

мер, на еврейските букви) може да се види един вид подражание на това, което става във въздушните форми, във въздушните образувания. В еврейската азбука намираме това, видимо в съгласните букви. В по-новите езици, към които отнасям тези, които във времето започват примерно с латинско – гръцкия, все още има нещо от това, за което аз говоря – всичко това в съответните изписвания е повече или по-малко изгубено. Но все пак много, безусловно все още напомня за това, че са се правили опити да се подражава в изписването на буквите на това, което лежи във формата, в образа на думата, когато той се формира от съгласни; т.е., да се подражава на външното – от една страна; и тези, идващи отвътре (произхождащи от душата) усещания, които човек преживява – от друга страна. Можем да кажем, че в сегашно време можем да срещнем нещо подобно в повече или по-малко отчетлив вид само в някои думи, в някои звуци, изразяващи чувства (усещания). Нека да проследим това като пример, защото именно такъв пример може най-добре да ни въведе в същността на евримиата.

Виждате ли, когато ние произнесем звука **H** [X,xa], не само чрез придихание, то той е нещо, което, всъщност, стои между съгласните и гласните. Това се случва във всички случаи, имащи някакво отношение към дишането. Дишането винаги се е чувствало като нещо, което хората отчасти изпитват вътрешно и отчасти вече се проявява навън.

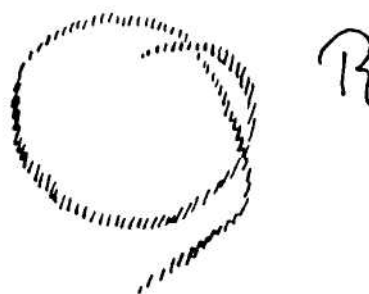
Ето **H(X)**, прост дихателен звук, той може да се усети и се е усещал от древния човек като подражание, като образувана във въздуха форма на това, което идва към човека подобно на вееенето при дишането или на въздуха, с който дишаме – като повей, който идва към нас. По този начин **H(X)** може да се почувства като някакъв идващ към нас повей/вееене/. И всичко, което се преживява така, ще се изразява с някаква дума, в която се намира този звук **H**, защото именно самото **H** се усеща като нещо навяващ (вееещо към нас, Heranwehende).

U [y] – гласен звук – може да се почувства като нещо вътрешно, душевно, охлаждащо, принуждаващо те да се вдървиш, да се вцепениш; такова е вътрешното преживяване на **U**. То те заставя да застинеш, да се вдървиш, вцепениш, както когато човек замръзва. По този начин, **U** – е охлаждащо, вцепеняващо.

Sch (ш) – то е издухващо (Wegblasende), всичко, което издухва, всичко, което се усеща като издухване навън, като духащо покрай нас.

Когато духа студен вятър и причинява вцепеняване, то в някои местности казват: хуш-хуш, хуш-хуш. В тази дума, в това междуметие се изразява усещането и се съдържат изцяло пропити с това усещане звуците **H** и **Sch**: husch-husch. В пра-езика (Ursprache) всички думи са били междуметия, изразяващи чувство.

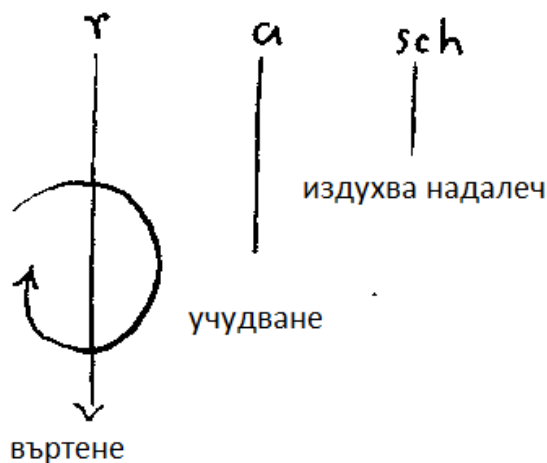
Сега нека да вземем друго съчетание на звуци. Нали ви е познато **R** [P], което се произнася **R-R-R.R** се преживява правилно, когато го усещат като нещо въртящо се, търкалящо се; всичко, което прави впечатление със звука **R-R.R**. Въртящо, търкалящо се, въртящо се с грохот. Трябва да си го представим така:

За **A** аз вече говорих вчера. Аз казах, че **A** – това е удивление. **Sch** също вече го имаме – това е отвяващо, духащо покрай нас. Сега ние можем да усетим думата «**rasch**» (бърз). Виждате как това, което е «**rasch**», се търкулва покрай нас, предизвиква някакво чувство на удивление и се отдалечава, издухва се далеч ... Това **rasch** – бърз. Така вие виждате, че в съгласните винаги може да се почувства подражание на нещо: в **R** – търкалящото се, в **A** (гласен звук) – вътрешно удивление, в **Sch** – това, което си отива, преминава.

И сега във вас възниква усещането, че с известно основание може да се говори за някакъв пра-език, защото вие чувствате: ако хората правилно биха прочувствали звуците, то те биха говорили съвършено еднакво; тогава те биха обозначаваха по еднакъв начин, в зависимост от естеството, изхождайки от своята собствена организация.

И наистина, така е било някога на Земята. Това ни показва духовната наука, и това не е мит, не е легенда, която познавате, това е нещо такова, което действително лежи в основата на всички езици, това е – пра-език, построен по този начин.

Когато се вгледате в някои житейски факти и видите, че те се проявяват с необичайна мъдрост под паралелни имена, тогава оставате поразени от мъдростта, която се проявява във всички форми, както в човека, така и в общото в развитието на света. Помислете само, скъпи мои приятели, това не е игра – това, което ви казвам. Не, това наистина произтича от пра-усещанията на човека.

За този, който истински размишлява над проблемите на познанието, някои неща, интимно проникващи в самия живот, стават проблеми, загадки, покрай които друг човек преминава небрежно. По този начин, може да се представи загадката, че има паралел в названията: майчино мляко

(Muttermilch) и майчин (роден) език (Muttersprache). Това, че не се казва „бащино мляко“ е разбираемо, но това, че не се казва „бащин език“ – това вече не е толкова ясно. В какво тук е паралелът на названията? «Muttermilch» и «Muttersprache»?

За такива неща, безусловно, винаги има вътрешни причини.

Външните причини, наистина, могат да бъдат ослепително доказателствени, но за този тънък, интимен процес човешката формация винаги има вътрешни причини. Когато се появи едно дете, най-доброто хранене за формирането на физическото тяло е майчиното мляко. То е най-подходящото за образуването на тялото. Ако имахме време, щяхме да разгледаме този въпрос, въпреки че той не се отнася до лекциите по евритмия.

Ние бихме могли да направим истинско изследване на майчиното мляко, не по мъртъв химически начин. И бихме намерили причината, защо майчиното мляко е най-подходящо за хранене на физическото тяло по време на първия период от живота, за коренното му формиране. Следователно, би било правилно да се каже, от медицинско-естествено-научна гледна точка - да го про-формираме (durchgestaltet)... Това първото – майчиното мляко - образува физическото тяло. А майчиният език – ние говорихме за това вчера - това е етерното тяло, то образува по-нататък етерното тяло. Тук има паралелно обозначаване. Тук, на първо място е физическото тяло.

В тези неща се крие дълбока мъдрост. Ние я откриваме както в образуването на думите, отнасящи се към първите дни на човечеството, така и в многото, изказани в поговорките възгледи. В никакъв случай не трябва да се отнасяме към мъдростта на езика в поговорките като към суеверие. Често в тях се съдържат грандиозни, пълни със значение традиции.

След всичко казано и след като нагледно ви демонстрирах, какво трябва да имаме предвид, нека се върнем към характеристиката на съществото на звуците. Ако можем да разберем какво представляват звуците (а именно, че гласните представляват вътрешните преживявания, а съгласните са подражание на външното) и ако ние разбираме това по отношение на отделните случаи, то ние ще бъдем в състояние да се доближим - от една страна, до художествено-евритмичното, от друга страна - до педагогически-евритмичното, и от трета страна – към лечебно-педагогическото значение на отделните звуци. Сега, аз ще призова на помощ всичко, което имам на разположение и ще се постарая да ви покажа отделните звуци от страна на тяхната същност, за да можете утре да възприемете с пълно разбиране тези образи, които ние търсим евритмически за тези звуци.

Относно **A** ние вече казахме: удивление, изненада. Що се отнася до **B [Б]**, аз вчера също вече говорих: то винаги е едно подражание на нещо обгръщащо, даващо защита от външното. **B [Б]** е обгръщащо, покриващо. Това може да се види в самото изписване на **B [Б]**. Само в по-новите съвременни букви обгръщането на **B [Б]** е двойно: веднъж обгръща и още веднъж обгръща. **B [Б]** винаги се явява покривало (обгръщане) (Einhuellen), предоставяне на защита. Ако си представим съвсем грубо - това е домът, в който се

намираш. По този начин **B [Б]** - това е дом.

Сега аз ще взема немските букви. Със същия успех можем да вземем по-старите букви. Но да се заемем с говорната евритмия, поставяйки в основата немските букви и звуци, и да покажем характеристиките в съответствие с тези откровения, които ни дават същността на немските букви и звуци. Аз, разбира се, не мисля да навлизам в разглеждане на формата на буквите, защото те са до голяма степен изкривени. Изписването на буквите не ни интересува в евритмията. Когато вие по-нататък стигнете до **C [Ц]**, то в този звук вие ще почувствате (ц-ц-ц) подражание на това, което се намира в движение. Ние нямаме чувството, че изобразеното със звука **C** се намира в покой. **C [Ц]** е тласкане (Stossen). Но ако вие вътрешно почувствате какво се съдържа в него, то ще забележите: произнасяйки **C [Ц]**, е невъзможно да си представим нещо тежко. Във вас не се поражда мисълта, с помощта на **C [Ц]** да покажете нещо, което би ви накарало да се потите от напрежение. С този звук не трябва да се изобразява такова нещо. С него може да се предаде нещо, което не само не е тежко, но напротив – е само леко. В звука **C [Ц]** се изобразява свойството лекота. Искам да кажа просто: В звука **C [Ц]** се изобразява състоянието на лекота (Leichtsem). Навлизайки в детайлите на звученето, мога да ви предложа да си представите усещането, което бихте изпитали, ако пред вас има топки, фалшиви железни топки (каквито ние понякога виждаме в цирка), на които би било обозначено: „1000 кг“. Клоунът лесно се справя с тях. Представете си, че се приближавате към такива топки, с тегло, да речем, десет килограма (с пълна увереност, че пред вас са топки с тегло 1000 кг). Вие бихте се приближили до тях, бихте ги повдигнали и бихте издали нещо като звук [ц-ц] (усещане за лекота на топките). С това ние се сблъскваме и в природата, защото кихането почти прилича на **C [Ц]**. Нали кихането представлява един вид облекчение. И древните окултисти са казвали, че в пра-говора звукът **C [Ц]** е играел ролята на регент на здравето. В Австрия дори все още, когато някой кихне, казват: „на здраве“. Ето такива усещания трябва да се свързват със звуците, иначе същността на звуците остава неразбираема.

Звукът **D [Д]**. При какви условия вие съвсем естествено произнасяте **D**? Мисля, че можете да го почувствате. Когато ви питат къде се намира някакъв предмет, и това ви е добре извесно, то вашият жест, при посочването най-вероятно ще бъдат придружен от звука **D [Д]** («da» - там (нем.) - б.пр.) Ако искате при това да изразите, че някой друг трябва да се изуми от вашата осведоменост, то ще кажете «da» (там). Пропускайки изненадата – **D**, тогава нямате това чувство на гордост, че сте довели човека, вие просто сте му посочили. С помощта на **D** вие сякаш разпръсквате като лъчи вашите указания във всички посоки. И вие чувствате това. По този начин, можем да кажем: **D** е едно указание (Hindeuten), разпръскване на лъчи (Hinstrahlen). Изображение на това подказване, обръщане внимание на нещо, разпръскване на лъчи - това се съдържа в **D**.

Рудолф Щайнер

Дорнах, 25 юни, 1924

Превод: Димитър Левашки

МИТЪТ ЗА „ДЕТСТВОТО“ И СВЕТЪТ НА ИРОД

Защото ни се ражда дете...

Темата за детето е проникнала в цялото духовно развитие на Централна Европа с цялата си проблематичност и интензивност. Тя се изразява във факта, че празникът Коледа в немскоговорящите страни ѝ отдава специално предпочитание. Отношението към нея се корени в древността, както се вижда от изложението на Р. Щайнер за „германските посветени“. Особено плодотворно е по времето на Гьоте и отново е изразено от Р. Щайнер в изобразяването на купола на Гьотеанума: медитирацията Аз е „фаустовският човек“, към който се стреми детето.

Албрехт Дюрер е запознат с фактите или поне с ученията, свързани с този мит. Неговото платно „Глава на дете с брада“, което е известно като „Педогерон“, крие двойната мистерия на времето: тайната на древния произход, скрита във всяко дете, и мистерията на стареенето на душата, спряна от бъдеща среща с вечното дете.

Всеки човек, който веднъж се е сблъскал с загадката на детето, намира следи от нея навсякъде: например намираме едно „Бебе“ в късния Брентано. В „Предчувствие и модерност“ на Айхендорф малко момиченце води неизлечимо болен през прага на смъртта. Новалис описва в приказката „Ерос и басня“ тайното откровение на дете, витаещо между вътрешното и външното, между небето и земята. Фантазия, чувство, сърце, любов, мъдрост, разум, желание, несъзнаваното, разрушителното – всичко това се оформя тук и създава „семейството“, за което поетът казва: всички те са „душата“. Между всички тези форми и областите, които заемат, се движи малка басня, момиче на възраст между три и седем години, което, свирейки и пеейки, дърпа нишката между митовите и съдбите. В същото време тя сменя вретеното с лира, която обикновено носи със себе си, а момчето играе щастливо, което е неин връстник и другар от „Франкфуртската райска градина“... Веднага щом Себето отново стане дете, то започва да играе и пее.

Жан Пол говори за същността на детето с интензивност, която не винаги се понася лесно от съвременния човек, понякога разрушаваща границите между педагогиката и мита: „Първото дете на Земята ще ни се яви като прекрасен екзотичен ангел, който не е свикнал с нашия език, въздух и външен вид. Той ще ни гледа безмълвно и проникателно, но с небесна чистота, като бебето Исус на Рафаел. Затова винаги можем да определяме всяко ново дете като дете, но не можем да определяме всеки нов приятел като приятел. Така всеки ден от един мълчалив, непознат свят тези чисти съ-

Гюнтер Колерт е немски пастор и писател, роден през 1949 г. в Нюрнберг. Той прекарва детството си в Лисабон и в Ангола. Посещава училището „Рудолф Щайнер“ в Нюрнберг и учи немска и руска филология и теология. От 1979 до 1990 г. работи като пастор в Сао Пауло, Бразилия, а по-късно и в Германия. Той превежда на португалски Лесинг, Фихте, Новалис, Гьоте. Колерт е пастор в християнската общност. Той пише за Института Фридрих фон Харденберг. Най-известната му книга е „Песента на морето“. Издадени са седем негови книги, както и многобройни статии в списания, и преводи на португалски произведения. Днес той живее в Касел като пенсиониран пастор.

щества биват изпращани на Земята, които достигат до бреговете на робите, бойните полета, затворените със смъртно наказание, процъфтяващите долини на Алпите, те идват при отровените - и търсят изгубения единствен баща, приспособявайки се тук долу.“ При появата на „първото дете“ в света в известен смисъл бяха разрушени границите между мита и историята - в съдбата на Каспар Хаузер. Нюрнбергското подхвърлено дете, подобно на „малкия принц“ на Антоан дьо Сент-Екзюпери, днес остава възплъщение на детството по целия свят.

За произхода на мита „Детство“

Изследванията на Рудолф Щайнер относно мистерията на детството хвърлят светлина върху окултния

произход на мита.

„Не е лесно да се разбере, че Себето остава във времевото пространство, в което можем да си спомним себе си. То не се променя с тялото, а остава. Ето защо то винаги е пред нас, защото отразява нашите преживявания. Само когато преминем през вратата на смъртта, трябва да се върнем отново по пътя, наречен Кама-лока, до раждането си, за да се срещнем отново със себе си и да го вземем със себе си за по-нататъшно лутане. Тялото се движи напред през годините. Това става, защото то не е свързано с това, което се приближава до човека от земното съществуване. То остава свързано с онези сили, които са родствени на духовния свят. Азът преди всичко остава такъв, какъвто ни е даден от Духовите на Формата. Той остава в духовния свят. Той трябва да остане там, в противен случай ние, хората, нямаше да можем да изпълним първоначалното предназначение на Земята и да постигнем това първоначално предназначение по време на нашето земно развитие.“

Това, което човек донася на Земята със своята адамова природа, чийто отпечатък той отнася в гроба, когато умре, това, което е било във физическото, етерното и астралното тяло, вече е изчезнало. С всичко, което е останало в него, Азът чака през цялото време, през което човек е на Земята. Той гледа в какво ще се върне човекът, след като премине през портата на смъртта. Това означава, че в известен смисъл оставяме Себето си в духовния свят. И това може да се осъзнае само защото в определеното време Христос дойде от тези светове, като приготви за Аза Си тялото на Исус, което трябваше да Му служи като тяло на Земята.

Ако искаме да разберем правилно себе си, през земния си живот трябва винаги да гледаме в детството си. Защото нашата духовност е в нашето детство. За правилното раз-

* Цитатът в заглавието е от книгата на пророк Исаия 9:5: „Защото ни се роди дете; „Синът ни е даден; господството е на раменете Му.“

биране винаги трябва да гледаме на това по този начин. Хората трябва да бъдат възпитани да гледат Духа във висините, който казва: „Нека детето дойде при мен!“ Не на човека, който е свързан със Земята, а на младенеца. Необходимо е хората да разбират, че празникът Рождество Христово им е даден, за да допълва Мистерията на Голгота, свързана с последните три години от живота на Христос. Този празник показва как Христос е подготвил човешкото тяло за себе си като дете.

Преживяването на Рождество трябва да се основава на знанието, че оставайки във висините на небето, човекът винаги е свързан с това, което идва. Образът на детството трябва да напомня на човека за Богочовека, от когото се е отделил, когато е слязъл на Земята, но при когото ще се върне отново. Образът на детството трябва да му напомня за детинското в него, за това, към което детството го връща отново. Коледният празник навлезе в централноевропейските страни именно като празник на световното детство и в него може да се види една чудотворно активна, носеща сила.

„Това е поглед към детето, към това, което остава свято в човека, докато другите му три тела се отнасят към образването на Земята.“

Откъде идва това, което прави живота на хората толкова труден, това, в което се превръщаме от момента, в който можем да си спомним себе си? Ако излезем отвъд това времево пространство, ние се потапяме в детството, в което детето може да влезе в Царството небесно. Тук е неговото начало, тук в човешките души няма нищо от това, което днес е в спорове и борби. Така може да се изрази тази идея. Но днес трябва духовно да погледнем на факта, че в човешката душа има някакъв непоклатим принцип, който преминава над всички човешки борби, над всяка човешка дисхармония. Дълбокото проникване в космическите светове и чистотата на детското съзнание позволи на английския поет и мистик Томас Трахерн да проникне в спомените далеч отвъд границите на третата година от живота си поради специалната си съдба.

Заплахата за детето от света на възрастните е митът, или по-скоро контрамитът за пътя на страданието на Каспар Хаузер и неизменните усилия, които се подновяват за унищожаване на неговия образ. Това е ужасната реалност на един свят, който се изправя срещу детето по-враждебно, отколкото във всички минали времена. Екзекуторите на Ирод днес седят в програмните бюра на радиото и телевизията, във филмовите студия, в издателствата и маркетинговите фирми. Възрастните водят детето, което бяхме, детето, което сме, и детето, което искаме да станем, по пътя на забравянето не само на чистия произход на душата, но и на всичко, което е човешко, по пътя, който води до действие, което носи зло. В същото време всичко е изпълнено с лъжи, които ни карат да вярваме, че шамар в лицето, авторитарни заповеди и други неморални действия, чиито дни вече са преброени, са достатъчни, за да се защитим.

Тогава беззащитните жертви на това варварство се спа-

свят с лекарства на широк фронт. Трябва да се признае, че това е злоупотреба със злото или по-скоро ариманично влияние. По-малко очевидно е, че съществува и обратната, луциферическата страна на проблема. Ентусиазираният култ към „звездните деца“, в който има скрита опасност да ги видим като деца, които уж носят със себе си всичко, което възпитателят може отговорно да им даде, и на които биха искали да мислят, че нищо не може да им навреди от това, което възрастните отказват с такава трудност. Поучителен симптом на това изкривяване на мита за детството е постоянно цитираната книга на аржентинското момче Фабио Капобианко. Онова, което това дете каза преди няколко години, едва ли е възможно да се чуе от дете на неговата възраст. Умен над годините си, да не кажа изтощен, той изрича всякакви тайни, точно както те се предават хиляди пъти от медиуми и окултни спекуланти: безрадостен, интелектуален свят, в който няма място за истинската мистерия на детството. Всъщност всички деца са „образувания от души, които човек не знае как да нарече, така че да е достатъчно красиво: цветя, капки роса, звезди, пеперуди“. Разграничението между обикновените и „звездните“ деца, децата индиго, е изпълнено с опасността от една фина форма на окултен „расизъм“. Това в най-добрия случай свидетелства за неспособността да се възприеме вечното дете във всяко дете. Понякога дори има предложения тези деца да бъдат изпращани на срещи с представители на социално-политическите позиции. Децата служат като пример за критика на валдорфската работа или като „знак и чудо“ на движението Ню Ейдж. Поради липса на други средства за познание. Савонарола действа по подобен начин, когато, наред с

други неща, призовава флорентинските деца на кръстоносен поход срещу неморалността на родителите им.

През 1962 г. бразилецът Хосе Роза (1908-1967) публикува разказа „Огледалото“. Разказвачът информира мълчаливия слушател как веднъж, виждайки отвратителен образ в огледалото, той възкликнал: „Аз съм!“ Тази рискована дейност води в крайна сметка до катастрофа: „Трябва да ви кажа, че когато се погледнах в огледалото, не видях себе си. Не видях нищо. Само поле: гладко, празно и отворено, като слънцето, като чиста вода, изложена на разсеяна светлина. Нямам ли останало изображение или лице? Почувствах цялата си същност. Аз... Мъртъв? Това, което аз смятах за истинското си себе, беше, освен продължаващото съществуване на животното, само това: малко от наследственото, освободените инстинкти, страданията на другите, преплитането на влиянията и всичко останало, което остава неопределено в своето непостоянство.“

Разказвачът мълчи за това как е успял да издържи на това състояние. Вместо това той разказва в заключение преживяването си, последвало първото му преживяване: „Случи се така, че по-късно, години по-късно, когато времето на голямото страдание беше към края си, нещо ново ме срещна, но не лице в лице. Това огледало ми показа. Слушайте. Отначало не усещах нищо, едва по-късно - нежното начало

на нещо, което беше светлина, която се движеше неясно и постепенно се превръщаше в слаб проблясък, сияние. Дали това дишане раздвижи сетивата ми - или вече се съдържаеше във вълнението ми? Какво беше това, тази малка светлина, която блестеше в мен, за да спра от другата страна, да размишлявам, да изненадвам? Ако искате, решете сами. Това са неща, които човек едва ли е в състояние да разбере, във всеки случай, не повече, отколкото е възможно. Това са други неща, доколкото успях да ги различа много по-късно, най-накрая в огледалото. Простете ми за подробностите, но тогава вече обичах, научих се, както се казва, да се съгласявам и да се радвам. И... Да, видях себе си, видях лицето си по нов начин. Не това, което благоразумно ми приписвате. Но „все още не - лице“, само скица на лице, едва проявяващо се като цвете. И това не беше нищо повече от детско лице, всъщност лице, дори „по-малко от детското“. Ще можеш ли някога да разбереш това?

В съответствие с описания от Рудолф Щайнер „corpus delicti“ тук можем да кажем: духовният човек е доведен до източника на собственото си детско съществуване. Валдорфската педагогика доказва факта, че е възможно едно ново отношение на възрастния към децата, живеещи в неговия свят. Неговите модификации определено са необходими днес, наред с други неща, освобождаването му от формата, която трябваше да приеме, за да удовлетвори исканията на държавата. Ако някога изхождаме директно и безкомпромисно от същността на детето, тогава ще се разкрие незначителността на безсмислените стремежи за реформа. Ако има разлика в сравнение с децата от 1920 г., то преди всичко днешните деца питат: „Ще завършиш ли най-накрая това, което започна тогава?“ Митът за вечно-то дете затваря кръга между образованието и посвещението. Жаждата ни за срещи с адепти не трябва да се проектира върху децата. По-скоро, напротив, ние трябва да следваме пътя, който сам по себе си ще ни отведе до мястото, където разликата между възрастни и деца е премахната във Висшия човек.

Гюнтер Колерт

АНТРОПОСОФСКИ ГРУПИ

ВАРНА

Антропософска група
„**Михаилова ковачница**“
Радослава Ангелова
тел. 0878 478 638

СОФИЯ

Група „**Михаил**“
Лалка Фингарова, тел. (02) 868 99 49;
0888 263 741

Група към обучението по
„**Антропософска терапия чрез пеене**“

Ул. „Х. Димитър“ 13
Цвета Мишкова 088295 3550
Красимира Калчева 0878 909 312

Антропософски кръг „**Аристотел**“
Доц. д-р Иванка Кирова,
тел. (02) 831 78 74

Група „**Рудолф Щайнер**“
Александър Бояджиев
тел. 0888 406 095

Група „**Ариадна**“
Юлиан Андонов
тел. 088 662 6489

Група „**ЛОГОС**“
Константин Йорданов
тел. 0894 515 355

Курсове по антропософска
социална арт-терапия

За връзка:
Снежана Бечева 0887 049 946
Вихра Калапишева 0887 152 335.

СТАРА ЗАГОРА

Група „**Антропос-София**“
Дора Петрова, тел. (042) 643 500

Група „**Рудолф Щайнер**“
Георги Акабалиев, тел. 0878 398 509

Социална художествена терапия
„**Дъгата на Дочка**“
Дора Петрова, тел. (042) 643 500

Евритмична група „**Граала**“
Диана Демирева – 08875 59777

БУРГАС

Група „**Парсифал**“
Димитър Колев 0889 611 444

ЯМБОЛ

Група „**Светлина**“
д-р Ива Манева, тел. 0887 179 057

ПЛЕВЕН

Група „**Михаил**“
Моника Хаджиева тел. 0878 250 730

ПЛОВДИВ

Група „**Мани**“
Тони Кюмуджиян-0888992862
Мартин Атанасов-0883604339

Дарителски сметки
на Антропософското
общество в

България

BGL BG24UNCR76301075590031
USD BG10UNCR76301175509595
EUR BG07UNCR76301475508630

Георги Акабалиев – 0878 398 509
Александър Бояджиев – 0888 406 095
БЛАГОДАРИМ !

Скъпи приятели, уважаеми
читатели на „**Антропософски вест**“,
Всеки, който желае да изкаже мнение
или коментар по разискваните в
настоящия и бъдещите броеве на вест-
ника теми, може да ни пише на е-mail:
vestnik@aobg.org . **Очакваме ви.**
От редакцията

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Веселина Велкова
Цвета Мишкова
Христина Ангелова
Георги Акабалиев
Тел: 0897 728885
е-mail: vestnik@aobg.org
уебсайт: www.aobg.org

Отговорност за съдържанието на
публикуваните материали носят
единствено техните автори.